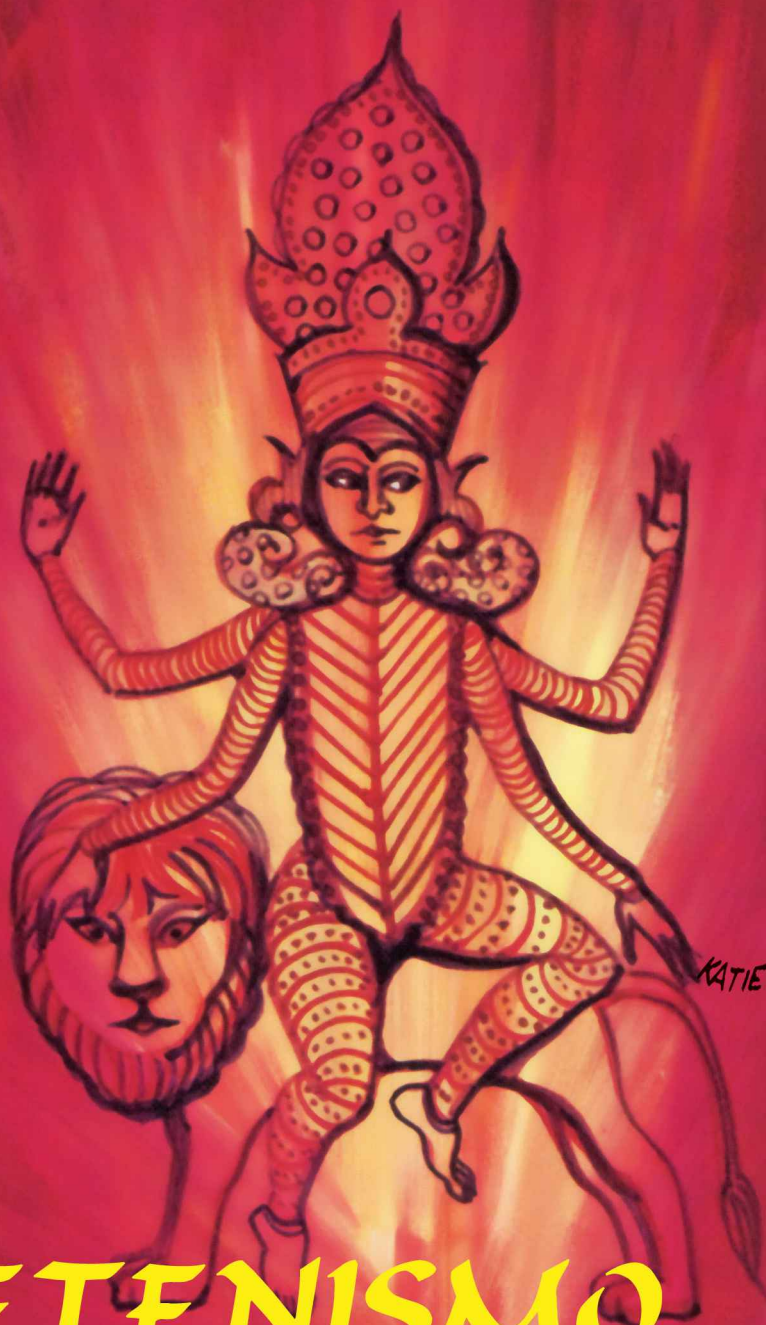
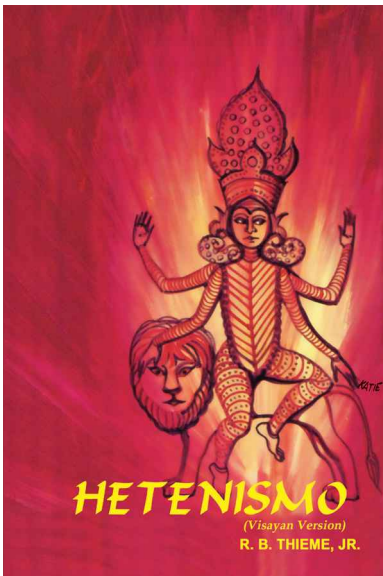




HETENISMO

(Visayan Version)

R. B. THIEME, JR.



Nagpatoong mga maalamon, sila nangahimong mga buangbuang, ug gibaylo ang himaya sa dimadunut nga Dios para sa usa ka imahen diha sa hitsura sa madunut nga tawo ug sa kalanggaman ug sa upat-ang-tiil nga kahayupan ug nagkamang nga mga binuhat.

Mga Taga-Roma 1:22-23

HETENISMO

R. B. THIEME, JR.



R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
HOUSTON, TEXAS

PALISIYA SA PINANSIYAL

Wala gayuy bayad para sa bisan unsa nga materyal gikan sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries. Si bisan kinsa nga nagtinguha og pagtudlo sa Bibliya makaangkon sa among mga publikasyon, DVDs, ug MP3 CDs nga walay obligasyon. Ang Dios mao ang naghatag sa doktrina sa Bibliya. Tinguha namo sa pagpakita sa Iyang grasya.

R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries maoy usa ka ministeryo sa grasya ug naglihok sa kinatibuk-an sa boluntaryong mga kontribusyon. Walay listahan sa presyo para sa bisan unsa sa among materyales. Walay salapi nga gipangayo. Kun ang pagkamapasalamaton para sa Pulong sa Dios maoy naghatag og kagana sa usa ka magtotoo aron mohatag, siya adunay pribilehiyo sa paghatag og kontribusyon para sa pagpakaylap sa doktrina sa Bibliya.

Orihinal nga naimprinta isip HETENISMO niadtong tuig 1973, 1979 ug 2001 ni R. B. Thieme, Jr. Unang Edisyon napatik niadtong 1973. Ikatulong Edisyon napatik niadtong 2001. Ikaduhang impresyon niadtong 2004.

Kini nga basahon napatik gikan sa mga pagtulon-an ug mga wala maimprinta nga mga sinulat ni R. B. Thieme, Jr.

Aron sa pag-order niini nga libro sa English, kontaka:
R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries
P.O. Box 460829, Houston, Texas 77056-8829
www.rbthieme.org

Walay kabahin niining publikasyon nga ipasanay o ipadala sa bisan unsang porma o sa bisan unsang pamaagi, elektroniko o mekanikal, lakip na ang seroks, rekord, o sa bisan unsang sistema sa pagtipig ug pag-abli sa impormasyon, nga walay nakasulat nga pagtugot gikan sa tigmantala.

Ang Kasulatan gikuha gikan sa *HETENISMO* nga libro mismo og gihubad sa Binisaya.

Napatik sa Tagbilaran City, Bohol, Philippines, 2016.

Hinubad ngadto sa Binisaya nga pinulongan ni Jerome L. Salutan.
Gitan-aw pagbalik nila ni Amado D. Carejo, David Vicoy ug Raflyn H. Salutan.
Gipatik nga may pagtugot sa R.B. Thieme, Jr., Bible Ministries.

Mga Sulud

Pasiuna..... v

Unsa Naman ang Heathen 1

Ang Anghelanong Away.....2

Ang Esensiya sa Dios.....4

 Ang mga Hiyas sa Dios4

Ang Dimakitang Kalag10

Gawasnong Kabubut-on.....13

 Ang mga Sangputanan sa Desisyon ni Adan14

Estratehiyanhong Kadaugan16

Dilimitadong Panghimayad.....18

Pagkahibalo-sa-Dios21

 Ang mga Panglihok sa Pagkahibalo-sa-Dios22

 Human sa Pagkahibalo-sa-Dios, Unsa man?.....25

Makasaysayong Pagsangyaw31

Busa, Kinsa Man ang Heathen?.....37

 Ang Sundanan sa Hetenismo.....40

Ang Tubag sa Hetenismo44

Timan-anan sa Balaang Kasulatan47

Pasiuna

Sa dili pa ikaw magsugod sa pagtoon sa Bibliya, kon ikaw usa ka magtotoo diha kang Ginoong Jesu-Kristo, siguroha nga imo nang gihinganlan ang imong mga sala sa pribadong pamaagi ngadto sa Dios nga Amahan.

Kon isugid ta ang atong [nahibaloan] mga sala, Siya matinumanon ug matarong sa pagpasaylo kanato sa atong [nahibaloan] mga sala ug sa paghinlo kanato gikan sa tanang [wamahibaloi, o nahikalimtan na nga mga sala] dipagkamatarong.
(1 Juan 1:9)

Ikaw anaa na dayon sulud sa fellowship uban sa Dios, napuno diha sa Balaang Espiritu, ug andam na sa pagkat-on sa doktrina sa Bibliya nga gikan sa Pulong sa Dios.

“Ang Dios espiritu, ug kinsa kadtong nagasimba Kaniya kinahanglan magasimba diha sa [ang pagpuno sa] espiritu ug [biblikal] kamatuuran.”
(Juan 4:24)

Kon ikaw wala pa sa kinaugalingon nga mitoo diha ni Ginoong Jesu-Kristo isip imong Manluluwas, ang isyu dili ang pagsugid sa imong mga sala. Ang isyu mao ang pagtoo lamang diha ni Kristo lamang.

“Siya nga motoo sa Anak may kinabuhi nga waykatapusan; apan siya nga dili mosunud [ang sugo sa pagtoo] sa Anak dili makakita sa kinabuhi, hinoon magapabilin ang kaligutgut sa Dios diha kaniya.” (Juan 3:36)

A NG PULONG SA DIOS buhi ug labing gamhanan, mas hait pa kay sa bisan unsang duhay-sulab nga espada, naglagbas bisan pa ngadto sa nagpahimulag sa kalag ug sa espiritu, ug sa mga lutahan ug sa kinauyokan, ug maoy usa ka kritiko sa mga panghunahuna ug mga tinguha sa kasingkasing. (Mga Hebreohanon 4:12)

Ang tibuuk nga Kasulatan sa Dios-gipaginhawa, ug maganansyahan alang sa doktrina, alang sa pagbadlong, alang sa koreksiyon, alang sa pagpanudlo ngadto sa pagkamatarong; aron ang tawo sa Dios basin ra mahimong hamtong, sa hingpit gisangkapan ngadto sa tanang maayong mga buhat. (2 Timoteo 3:16-17)

Pagtoon aron pagpakita sa imong kaugalingon nga aprobado ngadto sa Dios, usa ka magbubuhad nga dili kinahanglan nga maulaw, sa husto nga nagbahinbahin sa pulong sa kamatuuran. (2 Timoteo 2:15)

UNSA NAMAN ANG HEATHEN?

ANG KATAWHAN SA KINAKARAANANG MGA KULTURA nanimuyo sa daghang mga siglo diha sa kabukiran, kalasangan, ug mga disyerto sa kalibutan. Asa man sila dapita, kining mga komunidad maoy labing layo gikan sa hunahuna sa kadaghanan sa komersiyo, ug sibilisasyon bisan paman sa nag-unang teknolohiya sa komyunikasyon. Sila tingali ang Papuans sa New Guinea, ang Hottentots sa South Africa, o usa ka tribo sa Indian didto sa Amazon. Dikalikayan ang madudahon sa Kristiyanismo mangutana, “Unsa naman ang ‘heathen’ nga kinsa wala gayud makadungog sa Ebanghelyo? Unsaon man niining mga tawhana sa pagdesider para o batok ni Jesu-Kristo?” Kon ang madudahon sa tinuud gusto sa usa ka tubag siya kinahanglan mangutana, “Unsa naman kadtong kinsa sa *dayag* nga wala gayud makadungog sa Ebanghelyo?” Bisan pa siya tingali ignorante sa mga kamatuuran sa tibuuk-kalibutang ebanghelismo, ang sukaranong implikasyon sa iyang pangutana maoy tataw, “Ang Dios dipatas! Unsaon sa usa ka mahigugmaong Dios sa paghukum sa usa ka tawo ubus niini nga mga kahimtang?” Kini nga pagpasangil batok sa Dios mao ang pinaka rason nganong kita anaa dinhi sa klaro nga pagkaistorya.

ANG ANGHELANONG AWAY

Ang tawo maoy gibutang dinhi sa kalibutan aron masulbad ang kontrobersiya tali sa Dios ug sa nangalaglag nga mga anghel.¹ Kon unsa ka dugayon kining nag-ulbong sa wala-pay-kasaysayang away maoy walay nasayod. Apan kita nasayod nga ang mga anghel maoy sa orihinal gibuhat diha sa estado nga perpekto ug nakahuput sa kabubut-on og makabuhat nga gawasnon sa kabubut-on sa Dios. Si Lucifer, ang kinataasan og ranggo ug pinaka maanindot nga anghel, migamit sa iyang kabubut-on aron morebelde batok sa Dios. Si Isaia nagbatbat sa lima ka “Mga Ako” niadtong labaw-nga-binuhat samtang siya “milakaw diha sa taliwala sa mga bato sa kalayo” diha sa tronong lawak sa Dios (Ezekiel 28:12-15).

“Apan ikaw miingon diha sa imong kasingkasing,
 ‘Ako mosaka ngadto sa langit;
 Ako mopasaka sa akong trono ibabaw sa
 kabitoonan sa Dios,
 Ug ako molingkod ngadto sa tugbaw
 sa kasundalohan
 Diha sa mga kahilitan sa amihanan.
 Ako mosaka ibabaw sa mga gitas-on
 sa kapanganuran;
 Ako mohimo sa akong-kaugalingon
 sama sa Pinaka Taas.” (Isaia 14:13)²

1. R. B. Thieme, Jr., *Anti-Semitism* (Houston: R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, 2003), 11-13; *Satan and Demonism* (2003), 1-4. Sa umaabut, ang mga panimaan sa akong mga libro mokutlo lamang sa tagsulat, titulo, petsa sa publikasyon (diha sa unang panimaan), ug panid (mga panid).

2. Ang tanang Kasulatan niini nga libro gikutlo gikan sa *New American Standard Bible* (NASB). Ang kinorsetihan nga komentaryo nagpadayag sa pagpalapad sa NASB nga paghubad nga gitudlo sa Bibliyahanong klase nga mga pakigpulong (anaa sa MP3 CD gikan sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston, Texas).

Usa sa tulo ka bahin sa tanang mga anghel ang mipili aron madaut uban ni Lucifer (Pinadayag 12:4). Sukad niadtong higayona, duha ka mga kategoriya sa mga anghel ang anaa—pinili ug nangalaglag (Juan 1:51; 2 Mga Taga-Tesalonica 1:7; Jude 6; Pinadayag 12:7-9).³

Dihay panahon sa wala pa ang pagbuhat sa tawo usa ka bista maoy nahitabo nga ang Dios misentensiya ni Lucifer, o Satanas, ug ang tanang nangalaglag nga mga anghel ngadto sa linaw nga kalayo (Mateo 25:41; Pinadayag 20). Tungud kay ang sentensiya wala pa man ipahamtang, kita makaingon nga ang kaso maoy giapilar. Sa pagkatinuud, ang mga titulo nga gihatag ngadto sa labaw nga anghel human sa iyang pagkalaglag nagtudlo kanato paingon niini nga konklusyon: (“Satanas”) ug (*diabulos*—“ang diyablo”) nagpasabut og “kaaway, tigpasangil, abogado”—usa ka tawo nga kinsa moadto sa korte ug nag-apilar (Zechariah 3:1-2). Si Satanas misupak nga ang sentensiya sa Dios maoy dipatas: “Unsaon sa usa ka *mahigugmaong* Dios sa pagtambog sa iyang mga binuhat ngadto sa linaw sa kalayo?” Iyang gisukwahi ang karakter sa Dios.

Busa aron matubag ang apilar ni Satanas, ang Dios midala sa usa ka bag-ong klase sa binuhat diha sa eksena. Gibuhat nga mas-ubus pa kay sa mga anghel (Mga Salmo 8:3-5; cf., Mga Hebreohanon 2:7), ang katawhan mao ang ekstensiyon ug kasulbaran sa langitnong away. Susama sa mga anghel, ang katawhan gihatagan og kabubut-on, ug kana nga kabubut-on maoy pagasulayan aron makita kon ang tawo mopili para o batok sa Dios. Ang sangputanan, ang tawo mapaubus sa makuting pag-usisa sa parehang pinili ug nangalaglag nga mga

3. Pinili o mga balaang mga anghel mao kadtong kinsa mipabiling nagmatinud-anon ngadto sa Dios diha sa wala-pay-kasaysayang anghelanong away (Marcos 8:38; 1 Timoteo 5:21).

Nangalaglag nga mga anghel o mga demonyo, mao kadtong misunud ni Lucifer diha sa iyang pagrebelde batok sa Dios, ug nagpadayon aron moalagad ni Satanas diha sa iyang mga pagsulay sa pagkontrolar sa kasaysayan. Tan-awa sa Thieme, *Creation, Chaos, and Restoration* (1995); *Satan and Demonism*.

anghel (Job 2:1-3; Lucas 15:7, 10; 1 Mga Taga-Corinto 4:9). Ang tawhanong kasaysayan mopakita ngadto ni Satanas ug sa iyang mga nangalaglag nga mga alagad nga ang tanang mga desisyon sa Dios maoy sa hingpit patas ug husto, nahisubay sa *tanang* mga hiyas sa Iyang esensiya.

ANG ESENSIYA SA DIOS

Naggikan sa Griyegong pungan (*ousia*), “esensiya” mao ang tinuud nga kinaiya sa usa ka butang. Kini maoy parehang permanente ug dimausab. Ang Dios diha sa Iyang grasya mipakita sa Iyang tinuud nga kinaiya pinaagi sa unsa ang Iyang gibuhad (Mga Taga-Roma 1:20), pinaagi sa Iyang mga kalihukan diha sa tawhanong kasaysayan (Juan 1:1, 14), ug pinaagi sa Iyang dimasayup nga Pulong (2 Timoteo 3:16-17). Ang Iyang esensiya gilangkuban sa mahinungdanong mga kalidad ug mga hiyas. Kini nga mga hiyas o mga karakteristik sa Dios, naglihok diha sa hingpit nga koordinasyon ug nagpugong sa bisan unsang kompromiso sa Iyang karakter. Ang Dios nga Amahan, Dios nga Anak, ug Dios nga Balaang Espiritu maoy Usa diha sa esensiya nga naghuput sa parehong mga hiyas, ug maoy katumbas ug parehong waykatapusan.⁴

Ang mga Hiyas sa Dios

“Ang Dios gugma” (1 Juan 4:16). Ang *gugma* sa Dios mao ang absolutong kaligdong ug kamaayohon sa Iyang panghunahuna. Ang Iyang gugma nagpadayon bisan pa og anaa o walay hingtungdan. Dili Siya maulipon sa gugma, mosugod sa paghigugma, o mawala ang gugma. Ang Iyang gugma maoy migamut diha sa matag tipik sa kamatuuran ug

4. Thieme, *The Trinity* (2003).

kahibalo nga nagpuyo diha sa Iyang perpekto, absolutong pagkaanaa. Ang gugma sa Dios dili gayud mahimulag gikan sa Iyang laing mga hiyas. Ang gugma sa Dios maoy perpekto, waykatapusan, dimokompromiso: kini dili gayud mausab, mousus, o mosaka. Busa, ang Iyang gugma dili gayud mokunhod pinaagi sa kahibalo sa sala ug kapakyasan. Ang Iyang gugma naglihok karon sa hingpit nga susama kini sa kaniadto sa wala pa buhata ang mga anghel, ang uniberso, o tawo: sa wala pa ang bisan unsang butang gibuhat gawas lang sa Dios Mismo.

Dugang pa, ang Dios sa kanunay nangita sa pinakataas ug kinamaayohan para sa mga hingtungan sa Iyang gugma (Mga Taga-Efeso 2:4-5). Apan, ang Dios maoy dili usa ka 'tamis, malumong-kasingkasing nga tawo' kinsa mouyon sa bisan unsang butang pagkangan lang sa gugma. Ang Iyang gugma wala gayuy gidapigan, mapihigon, sentimental, o emosyonal (Mga Taga-Roma 2:11). Ang waykatapusan, waykinutuban, ug waykausaban nga gugma sa Dios maoy dimabulag nga kahiusahan uban sa Iyang integridad.

Ang Dios maoy absolutong *pagkamatarong* ug perpekto nga *hustisya*. Ang Iyang pagkamatarong ug hustisya ang naghimo sa Iyang pagkabalaan, o integridad. Ang Dios nahigugma sa Iyang kaugalingong integridad.

Siya nahigugma sa pagkamatarong ug hustisya;
Ang kalibutan maoy napuno sa mahigugmaong
kamaayo sa GINOO. (Mga Salmo 33:5)

Ang pagkamatarong mao ang perpektong sukaranan sa Dios; ang hustisya mao ang absolutong kamaangayon sa Dios. Ang pagkamatarong mao ang prinsipyo sa divine nga integridad; ang hustisya mao ang paglihok sa divine nga integridad. Unsa ang gipangayo sa pagkamatarong, ang hustisya ang maglihok. Ang Dios dili makabaliwala sa sala ug kadaotan ug isalikway ang perpektong mga sukaranan sa Iyang integridad. Busa,

ang Iyang hustisya *kinahanglan* maghukum ngadto sa linaw sa kalayo sa tanan nga kinsa wala makaabut sa Iyang perpektong mga sukaranan. Kini maoy imposible para sa Dios nga mohatag sa usa ka diangayang desisyon; sa pagbuhat sa ingon maoy wala mahiangay sa Iyang hingpit nga pagkamatarong.

Ang Dios nag-atiman sa tanang katawhan nga parehas, nga walay pihigpihig ug uban ang patas nga oportunidad (Mga Taga-Roma 2:11). Ang pagkamatarong ug hustisya sa Dios naggarantiya sa absolutong kamaangayon diha sa tanan Niyang mga pamaagi diha sa katawhan, gikan sa Iyang demanda ug paghukum sa tawhanong kaliwatan (Mga Taga-Roma 3:23; 6:23a) ngadto sa Iyang probisyon sa grasyahanong plano sa kaluwasan (Mga Taga-Roma 6:23b).

Ang Dios mao ang *kinalabawang kamandoan*. Siya naghuput og kabubut-on ug absoluto nga awtoridad (Mga Salmo 83:18b). Ang Dios adunay kamandoan nga ang divine nga kabubut-on ug tawhanong kabubut-on dungan ang pagkaanaa sa tibuuk tawhanong kasaysayan. Samtang ang Dios nagtugot sa tawo nga mohimo og negatibong mga desisyon mahitungud sa iyang waykatapusang kaugmaon, dili Niya kagustuhan nga bisan usa nga malaglag ngadto sa linaw sa kalayo (1 Timoteo 2:4). Hinoon, ang Dios nagtinguha nga ang tanan mamahimong mangaluwas.

Ang Ginoo maoy dili mahinay bahin sa Iyang saad, nga ang pipila nag-isip sa kahinayon, apan maoy mapasensiyahon diha kanimo, wala maghandum para ni bisan kinsa nga malaglag apan para ang tanan moabut ngadto sa paghinulsul [kausaban sa hunahuna mahitungud ni Jesu-Kristo]. (2 Pedro 3:9)

Ang *omniscience* sa Dios mao ang Iyang perpektong kahibalo ug kaalam. Ang Dios makanunayong nasayod sa tanang pwedeng mahibaloan sa dungang-panghitabo. Siya nasayod

sa tanang-butang mahitungud sa matag usa sa tawhanong binuhat (Mga Buhat 1:24). Ang *omnipresence* nagpasabut nga ang Dios sa kanunay anaa sa bisan-asa diha sa kinaiyahan, diha sa kasaysayan, diha sa tanang mga kalihukan sa katawhan (2 Cronicas 16:9a; Mga Salmo 34:15). Wala niining kalibutana nga dili Niya maabut uban ang Maayong Balita sa kaluwasan pinaagi ni Jesu-Kristo. Ang *omnipotence* naghulagway sa dilimitadong gahum sa Dios nga mohatag sa Ebanghelyong impormasyon ngadto sa kada usa ka tawo (Lucas 1:37). Kining tulo ka mga hiyas nagpasalig sa absolutong abilidad sa Dios nga moresolbar sa anghelanong away nga walay paghilabot diha sa kabubut-on.

Ang Dios mao ang *waykatapusang kinabuhi*. Siya maoy absolutong pagkaanaa. Siya walay sinugdanan ni katapusan. Ang Iyang esensiya maoy magpadayon sa kahangturan (Mga Salmo 90:2; 102:27). Gawas lang kon kita naghuput sa Iyang kinabuhi kita dili makaangkon sa waykatapusang relasyon uban Kaniya.

“Ug Ako naghatag sa waykatapusang kinabuhi ngadto kanila [mga magtotoo], ug sila dili gayud mangalaglag; ug walay si bisan usa ang makailog kanila gikan sa Akong kamut.” (Juan 10:28)

Ang Dios mao ang *dimausab*, “pareha ra gahapon ug karon, oo ug sa kahangturan” (Mga Hebreohanon 13:8; cf., Malachi 3:6; Santiago 1:17). Busa, kini maoy imposible para sa Dios nga mausab sa Iyang karakter nga mopahiangay sa bisan kinsang binuhat, bisag anghelanon o tawhanon. Didto sa nangaging eternidad ang Dios mihimo sa usa ka plano para sa kaluwasan sa tawo, ug ang Iyang waykausaban nagpasalig sa Iyang plano sa kaluwasan nga dili gayud mausab (Mga Salmo 33:11). Adunay usa lamang ka agianan sa kaluwasan.

Too diha ni Ginoong Jesus, ug ikaw maluwas.

(Mga Buhat 16:31a)

Tungud kay ang Dios dimausab, Siya matinumanon (Mga Pagbangutan 3:22-23). Ang Iyang gitanyag dili gayud mabakwi samtang ang tawo nagpuyo pa dinhi sa kalibutan (Mga Hebreohanon 6:17-19).

“Ang Dios dili usa ka tawo, nga Siya mamakak” (Numeros 23:19a). Ang Dios maoy absolutong kamatuuran. Ang *kamatinuuron* sa Dios nagpasalig sa kamatuuran sa Iyang Pulong ug mga saad. Siya misaad sa pagpadayag sa Iyang-kaugalingon diha sa matag henerasyon, “sa paglaum sa waykatapusang kinabuhi, nga ang Dios, kinsa dili mamakak, gisaad sa kaniadto pang kapanahonang nangagi” (Titus 1:2; cf., Mga Hebreohanon 6:18). Siya dili gayud mobawi sa Iyang Pulong. Ang Dios magabuhat gayud kon unsa Iyang gisulti, kini ba ang maloloy-ong gitanyag nga kaluwasan sa pikas nga bahin, o ang pasidaan sa pagpilot sa laing bahin.

“Siya kinsa nga nagtoo sa Anak may kinabuhi nga waykatapusan; apan siya nga wala mosunud [pagtoo diha] sa Anak dili makakita sa kinabuhi, hinoon ang kaligutgut sa Dios magapabilin diha kaniya.” (Juan 3:36)

Busa, kon atong ikonsiderar ang mga karakteristik sa esensiya sa Dios, aduna kini apan usa ra ka konklusyon: ang Dios maoy absolutong patas! Sa dihang si Satanas nakasala ug mirebelde, ang desisyon sa Dios aron mosentensiya kaniya ug sa tanang nangalaglag nga mga anghel ngadto sa linaw sa kalayo maoy nahiuyon diha sa tanan Niyang mga kinaiya, hilabi na sa Iyang gugma. Si Satanas wala miisip sa gugma sa Dios nga naghatag sa matag aspeto sa kasulbaran sa tawhanong problema sa sala (Mga Taga-Roma 5:8). Kining dimalalis nga ebidensiya sa gugma sa Dios mao ang Iyang tubag ngadto sa apilar ni Satanas, ug sa katapusang pangdaot ni Satanas.

Kay gihigugma gayud sa Dios ang kalibutan, nga Siya mihatag sa Iyang bugtong gipanamkon nga [talagsaong pagkatawo] Anak, nga ang si bisan kinsa nga motoo diha Kaniya dili gayud malaglag, apan adunay kinabuhing waykatapusan. (Juan 3:16)

Ang gugma sa Dios gipakita sa matag bahin sa Iyang plano nga atong pagatawgon og ‘Operasyon sa Grasya,’ ang plano sa kaluwasan sa tibuuk tawhanong kaliwatan. Ang grasya mao ang tanan nga ang Dios gawasnong mobuhat para sa katawhan nga gibase ngadto sa makaluwas nga buhat ni Kristo didto sa krus. Didto sa nangaging eternidad ang Dios nasayod sa tanan natong mga kasal-anan, ug ang Iyang pagkamatarong mihukum kanila. Unya diha sa hustong panahon sa kasaysayan, ang Iyang hustisya miimpyut ug mihukum niadtong mga kasal-anan ngadto sa waysayup nga pagkatawo ni Jesu-Kristo didto sa krus. Si Kristo namatay isip atoang puli.

Samtang sa dihang kita nagpabiling waypaglaum, diha sa hustong panahon si Kristo namatay para sa mga waydios. (Mga Taga-Roma 5:6)

Wala gayuy mahimo ang tawo aron makuha ang kaluwasan; si Kristo ang mihimo sa tanang buhat. Ang gasa sa kaluwasan mao ang libre pinaagi sa pagtoo lamang diha ni Kristo lamang.

Kay tungud sa grasya ikaw naluwas pinaagi sa pagtoo; ug kana dili sa inyong-mga-kaugalingon, *kini mao* ang gasa sa Dios; dili isip usa ka resulta sa mga binuhatan, aron walay bisan usa nga makapasigarbo. (Mga Taga-Efeso 2:8-9)

Gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon ang maloloy-ong

paghatag sa Dios sa kaluwasan mao ang gihimong abilabol sa matag myembro sa tawhanong kaliwatan diigsapayan ang hiyograpikal nga lokasyon, paghikling, mga panghitabo, o pinulongang mga babag. Bisan pag, ang libreng *grasyang* gasa sa Dios sa kaluwasan maoy dawaton nagdepende diha sa tawhanong kabubut-on.

ANG DIMAKITANG KALAG

Aron nga masabtan ang kaimportante sa tawhanong kabubut-on diha sa plano sa Dios sa kaluwasan, kita kinahanglan nga unang masabtan ang kalag sa tawo. Duha ka Hebreohanon nga mga punghihok gisumpay diha sa pagbuhat sa tawo ang nagpakita sa paggama ug disenyo sa kalag.⁵ Ang unang punghihok, (*bara*), nagpasabut og “aron mohimo sa usa ka butang gikan sa wala.” Ang *bara* nagpunting ngadto sa kinahanglanong mamugnaong lihok sa Dios kinsa mihimo sa tawhanong kinabuhi nga diin walay kinabuhi sa kaniadto nga anaa (Genesis 1:27). Ang ikaduha nga punghihok (*asah*), nagpasabut og “aron mobuhat,” apan sa dugang pagtino “aron mobuhat sa usa-ka-butang human sa usa ka sundanan.”

Unya ang Dios miingon, “Kita maggama sa (*asah*) tawo diha sa Atong imahen [*betselem*], pinasubay sa Atong pagkapareha [*demuth*].” (Genesis 1:26a)

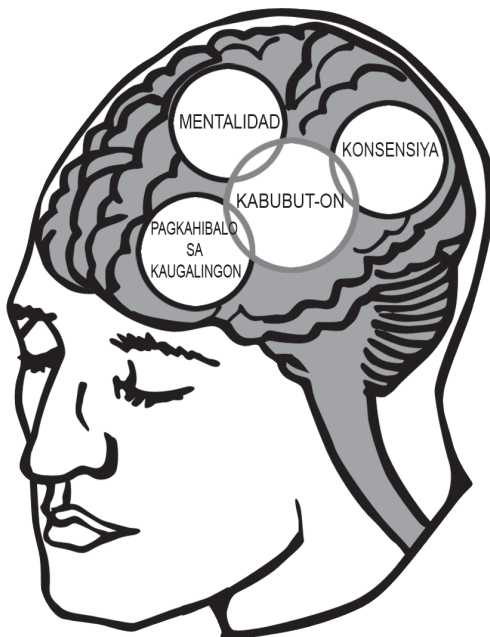
Ug ang Dios mibuhat sa [*barah*] tawo diha sa Iyang kaugalingong imahen [*betselem*], diha sa imahen sa [*betselem*] Dios mibuhat [*bara*] kaniya; lalaki ug babaye Siya mibuhat [*bara*] kanila. (Genesis 1:27)
Ang Dios parehong migamit sa *bara* ug *asah* aron

5. Thieme, *The Origin of Human Life* (1993), 3-6.

motigbabaw ang pagkatalagsaon sa tawhanong kalag. Ang kalag mao ang “gibuhat” gikan sa wala, ug “gigama” human sa usa ka sundanan nga mao ang “diha sa Iyang kaugalingong imahen.” Ang *betselem* nagpasabut dili sa usa ka pisikal, makitang estruktura, apan sa usa ka “aninong imahen,” usa-ka-butang nga dimakita apan tinuud. Ang Dios mibuhat sa tawhanong mga binuhat uban ang usa ka dimakitang kalag nga gihatagan uban ang tinong rasyonal, moral, ug relasyonal nga mga kapasidad nga gisunud diha sa Iyang kaugalingong tinuud apan dimakitang esensiya.

Ang mga karakteristik nga naglangkob sa esensiya sa tawhanong kalag naglakip sa pagkahibalo-sa-kaugalingon, mentalidad, konsensiya, ug kabubut-on. Ang *demuth*, “pinasubay sa Atong pagkapareha” nagpatigbabaw nga ang tawhanong personalidad mao ang gikuha gikan sa iyang kalagnong esensiya.

Sama nga ang tanang tulo ka mga myembro sa Trinidad nga



ESENSIYA SA KALAG

adunay managsamang esensiya apan ang matag usa mao ang usa ka managlahing personalidad, busa ang tanang myembro sa tawhanong kaliwatan adunay managsamang esensiya sa kalag apan ang matag usa maoy managlahing personalidad. Bisan pa ang tawhanong kalag nga esensiya maoy ubus sa perpektong esensiya sa Dios, ang iyang kalag mao ang elemento nga nag-establisar sa iyang pagkalabaw ngadto sa mga binuhat. Sa tanang kalibutanong binuhat sa Dios walay lain ang giingon nga gibuhat diha sa Iyang imahen.

Ang mga panglihok para sa pagbuhat sa kalagnong kinabuhi mao ang sa tataw gipadayag diha sa Genesis 2:7.

Unya ang GINOONG Dios mibuhat sa [*yatsar*] tawo sa abog nga gikan sa yuta, ug miginhawa [*naphach*] diha sa iyang ilong ang ginhawa sa kinabuhi [*neshamat chayyah*]; ug ang tawo nahimong usa ka buhing binuhat [*nephesh chayyah*]. (Genesis 2:7)

Yatsar, ang paghimo sa tawhanong lawas gikan sa abog sa yuta, naghulagway sa orihinal nga divine nga pagbuhat sa bayolohikal nga kinabuhi. Ang panglihok nga *naphach*, gihubad og “miginhawa diha,” nagresulta diha sa *neshamat chayyah*, “ang ginhawa sa kinabuhi,” naghulagway sa usa ka pulonganong litrato sa dimakitang kalagnong kinabuhi nga gihatag sa direkta gikan sa Dios. Hangtod nga ang Dios mibuga sa Iyang ginhawa, o kalagnong kinabuhi, ngadto sa unang tawhanong lawas, si Adan dili gayud mahimong usa ka *nephesh chayyah*, “usa ka buhing [tawhanon] binuhat.” Kini nga sundanan nagpadayon para sa tanang mga kaliwatan ni Adan. Ang Dios nagpabiling naghimo sa tawhanong kinabuhi ug nag-impuyut niini ngadto sa bayolohikal nga kinabuhi nga nagbuhat sa tawhanong kinabuhi sa higayon sa lawasnong pagkatawo

(Isaias 42:5; Juan 1:3; Mga Taga-Colosas 1:16).⁶

Ang Dios nagbuhat sa kalag sa matag tawhanong binuhat para sa Iyang kaugalingong himaya (Isaias 43:7). Apan ang tawo mahimong mopili aron sa dili paghimaya sa Dios. Kini mao ang gawasnong kabubut-on diha sa kalag sa tawo nga mao ang hawanan sa panggubatan sa anghelanong away.

GAWASNONG KABUBUT-ON

Ang Dios mibuhat sa usa ka tawhanong kabubut-on nga makalihok sa gawasnon sa Iyang-kaugalingon. Kon ang tawo gibuhay pa nga walay kagawasan aron mohimo sa Iyang kaugalingong pagpili para o batok sa Dios, wala untay pagkasama ngadto sa kaso ni Satanas ug ang nangalaglag nga mga anghel, ug walay resolusyon sa anghelanong away. Ang managsamang kabubut-on nga nagpakita sa kasulbaran sa anghelanong away usab maghimo niini nga posible para sa tawo nga makasala ug magbulag kaniya gikan sa Dios.

Ang Dios mibutang ni Adan diha sa perpektong kinaiya diha sa kalibutan ug mihatag para sa Iyang matag gikinahanglan. Aron nga ang Iyang kabubut-on mahimong maglihok, kinahanglan adunay usa ka pagsulay. Busa, duha ka mga kahoy ang gitatum diha sa taliwala sa Hardin. Ang una, ang kahoy sa kinabuhi, nga diin si Adan ug ang babaye gitugotan nga mokaon, may kalabutan sa positibong kabubut-on ngadto sa plano sa Dios. Sa pag-ambit niini nga kahoy mipasabut sa padayong pagtubag sa Dios, ug pag-ila ug paghibalo sa Iyang plano. Ang ikaduha, ang kahoy sa kahibalo sa maayo ug daotan, nga diin si Adan ug ang babaye gidid-an nga mokaon, may kalabutan sa negatibong kabubut-on (Genesis 2:17). Kini nga kahoy mirepresentar sa plano ug palisiya ni Satanas.

6. Thieme, *The Origin of Human Life*, 7-12.

Ang kahoy sa kahibalo sa maayo ug daotan ang nahimong punting sa anghelanong away. Ang pagdili sa pagkaon gikan sa kahoy maoy dili lamang usa ka pasidaan batok sa palisiya ni Satanas, apan usab ang pagsulay sa kabubut-on ni Adan aron sa pagsunud o sa dipagsunud sa Dios. Si Adan, kinsa gibuhat nga perpekto, may katakus lamang sa usa ka sala didto sa Hardin; aron molihok nga gawasnon sa Dios pinaagi sa pagkaon sa ginadiling prutas. Tungud sa iyang karakter, ang Dios dili gayud makahimo ug dili gayud mohimo sa pagpugus sa desisyon ni Adan. Si Adan sa iyang kaugalingong kabubut-on mipili aron molihok nga gawas gikan sa Dios sa dihang siya miambit sa ginadiling kahoy, ug siya nasayod sa tukma kon unsa ang iyang gibuhat (Genesis 3:6).

Si Satanas mibutang sa sundanan; ang iyaha mao ang unang sala ug kini mao ang usa ka lihok sa negatibong kabubut-on. Ang orihinal nga sala ni Adan misongsong gikan sa parehong paggamit sa negatibong kabubut-on. Diha sa tanang mga kaso ang gigikanan sa sala miabut gikan sa binuhat, *dili* sa Magbubuhat. Ang Dios *dili* ang nagmugna sa sala. Ang Magbubuhat mao ang perpektong pagkamatarong, ang perpektong pagkamatarong wala gayuy kalambigitan diha sa sala.

Ang mga Sangputanan sa Desisyon ni Adan

Sa higayon nga si Adan mikaon gikan sa kahoy sa kahibalo sa maayo ug daotan, siya nakakuha sa kinaiyang makasasala nga diin ang iyang unang sala dihadiha giimpyut (Mga Taga-Roma 7:8-20; 8:3-4; Mga Taga-Efeso 4:22).⁷

7. Gawas lang ni Jesu-Kristo, ang kinaiyang makasasala maoy usa ka mahinungdanong kabahin sa matag tawhanong binuhat, ang sentro sa tawhanong pagrebelde ngadto sa Dios. Ang kinaiyang makasasala mao ang “tigulang nga tawo” sa Mga Taga-Efeso 4:22 (KJV); ang kinaiya ni Adan diha sa ‘unud’ sa Mga Taga-Roma 8:3-4; ang prinsipyo sa “sala” diha sa Mga Taga-Roma 7:8-20. Tan-awa sa Thieme, *The Plan of God* (2003), 7-16;

Ang resulta mao ang espirituhanong kamatayon, pagkahimulag gikan sa Dios (Mga Taga-Roma 6:23). Ang iyang tawhanong espiritu maoy nawagtang;⁸ ang iyang lawas ug kalag nagpadayon sa paglihok, apan ubus sa pagkontrolar sa kinaiyang makasasala.

Sa dihang si Adan nakasala didto sa Hardin, siya ang nagdumala sa kalibutan ug ang representante, o nasudnong pangulo, sa tawhanong kaliwatan. Ang iyang desisyon nga makasala maoy usa ka desisyon aron makasala para kanatong tanan.

Busa, maingon nga pinaagi sa usa ka tawo [Adan] ang sala nakasulud diha sa kalibutan, ug [espirituwal] kamatayon pinaagi sa [ang] sala [ni Adan], ug busa [espirituwal] ang kamatayon mikuyanap sa tanang mga katawhan, tungud kay ang tanan nakasala [sa panahon nga nakasala si Adan]. (Mga Taga-Roma 5:12)

Sa dihang si Adan mipili nga makasala, siya wala lamang gisurender ang pagdumala sa kalibutan ngadto ni Satanas (Juan 12:31; 14:30), siya misiguro sa paghukum sa tibuuk tawhanong kaliwatan tungud kay ang tibuuk tawhanong kaliwatan maoy sa binhi nga gikan kaniya.

Sa pagpanamkon ang kinaiyang makasasala ni Adan maoy gipasulud ngadto sa matag usa kanato pinaagi sa genes; ang matag selyula sa bayolohikal nga kinabuhi mao ang

Reversionism (2000).

Impyutasyon mao ang kalihukan sa hustisya sa Dios nga diin sa bisan asa nga paghukum o panalangin mao ang gitugyan, giisip, o gipahinungud ngadto sa tawhanong binuhat. Tan-awa sa Thieme, *The Integrity of God* (1998).

8. Ang tawhanong espiritu mao ang dimateryal nga bahin sa katawhan nga naghimo sa tawo aron makaangkon sa usa ka relasyon uban ang Dios ug nga maoy gidisenyo sa Dios aron mahimo ang espirituhanong kahimtangan nga masabtan ngadto sa kalag. Ang tawhanong espiritu maoy mabalik sa matag magtotoo sa higayon sa kaluwasan ug mao ang pinuy-anan sa waykatapusang kinabuhi.

nahugawan sa kinaiyang makasasala. Sa pagkatawo ang orihinal nga sala ni Adan sa pagkahibalo maoy giimpyut ngari kanato para sa paghukum (1 Timoteo 2:13-14). Ang iyang kinaiyang makasasala nahimong atong kinaiyang makasasala; ang iyang sala, atong sala. Kita hinukman dili tungud sa atong kaugalingong mga sala apan tungud sa orihinal nga kalapasan ni Adan. Kita maoy natawo nga buhi sa pisikal, apan patay sa espirituhanon. Diha sa espirituhanong kamatayon kita dili gayud makaangkon sa usa ka relasyon uban ang Dios. Busa, ang Dios nalimin diha sa iyang pagkamatarong ug hustisya nga mopadala sa patay espirituhanong katawhan ngadto sa linaw sa kalayo kauban ang nangalaglag nga mga anghel.

Bisan pa ang impyutasyon sa sala ni Adan tingali sa sinugdanan murag dipatas, kini sa tinuud nagrepresentar sa maalamong grasyahanong plano sa Dios. Ang paghukum kinahanglan mag-una sa kaluwasan. Tungud kay si Adan mipili sa espirituhanong kamatayon ug gipasa kini ngadto sa iyang kaliwatan, ang tibuuk tawhanong kaliwatan maoy nahimong kandidato para sa grasya.

ESTRATEHIYANHONG KADAUGAN

Sa dihang ang Ikaduhang Persona sa Trinidad miabut og naglakaw sa Hardin, si Adan ug ang babaye misulay sa pagtago sa ilang-kaugalingon. Apan walay bisan usa ang makatago gikan sa omniscient, omnipresent nga Dios. Si Adan ug ang babaye sa yano nagpakita sa ilang kondisyon sa espirituhanong kamatayon. Si Jesu-Kristo mibuak sa kahilum, mitawag ni Adan gikan sa iyang gitaguang lugar, ug misugod sa pagpangutana kaniya. Gumikan niini nga interogasyon, ug ang misunud nga pagsentensiya sa tanang makasasalang mga hingtungdan, usa ka Manluluwas ang gisaad. Kana nga Manluluwas ang moangkon sa sala sa tawo ug babaye ug sa pagkatinuud, sa tibuuk tawhanong kaliwatan (Genesis 3:14-19).

Diha sa mao gihapong kahimtang sa espirituhanong kamatayon si Adan miatubang sa ikaduhang pagsulay sa kabubut-on. Usa ka bag-ong kahoy, ang krus, mao karon ang isyu, nga gianunsiyo pinaagi sa pagsilot sa Ginoo ni Satanas didto sa Hardin.

Ug Ako mobutang sa kapungut
Tali kanimo [ang serpente, Satanas] ug ang babaye,
Ug tali sa imong liso ug sa iyang liso;
Siya [Kristo, ang Liso sa babaye] magadukduk kanimo diha sa ulo [sa Ikaduhang Pag-abut],
Ug ikaw [Satanas] magadukduk kaniya diha sa tikud [Kristo didto sa krus, ang Unang Pag-abut]. (Genesis 3:15)

Aduna gayuy kanunay nga kapungut tali sa grasya ug daotan—tali sa plano sa Dios, girepresentahan dinhi pinaagi sa babaye, ug plano ni Satanas, girepresentahan pinaagi sa serpente. Ang babaye mao ang paagi sa pagdala ni Jesu-Kristo nganhi sa kalibutan. Tungud kay si Satanas napakyas aron modaug sa usa ka masangputong kadaugan didto sa Hardin, siya mohapak ni Kristo—“ikaw [Satanas] magadukduk kaniya diha sa tikud [Kristo didto sa krus].” Si Satanas milaum nga ang kamatayon ni Kristo maoy makamatay nga hapak. Apan sa tinuud, ang mapulihong espirituhanong kamatayon ni Kristo mibayad sa silot sa sala ni Adan ug miabli sa dalan sa kaluwasan para sa iyang kaliwatan. Si Jesu-Kristo midaug sa estratehiyanhong kadaugan sa anghelanong away.

Ang pagkabanhaw, pagsaka, ug sesyon ni Kristo nagbayaw sa Ginoo isip ang mananaug diha sa unang bahin sa estratehiyanhong kadaugan diha sa anghelanong away. Kadtong kinsa nga mitoo diha ni Kristo sa Kapanahonan sa Simbahan mao ang nailhan pinaagi sa ikaduhang hugna sa

estrategihyanhong kadaugan pinaagi sa pagbalik uban ni Kristo diha sa binanhaw nga lawas. Ang kinataasang kadaugan mao usab ang gisulat diha sa atong bersikulo, “Siya [Kristo] magadukduk kanimo [Satanas] diha sa ulo,” ug nagpunting niadtong higayon sa dihang ang tanang nangalaglag nga mga anghel ang pagatangtanganon gikan sa kalibutan ug itambog ngadto sa linaw sa kalayo (Mateo 25:41). Wala gayuy paagi nga si Satanas makadaug.

DILIMITADONG PANGHIMAYAD

Didto sa krus, ang buhat sa kaluwasan ni Jesu-Kristo mihimo sa panghimayad para sa tanang mga kasal-anan sa tawhanong kasaysayan. Ang Hebreohanon nga pulong para sa panghimayad, (*kapar*), nagpasabut og “aron tabunan.” Diha sa mga pagsakripisyo sa hayup sa Karaang Kasulatan ang dugo sa usa ka hayup maoy ibisbis ngadto sa lingkuranan sa kalooy sa arka sa kasabutan isip usa ka *pagtabon* para sa mga sala sa katawhan. Ang lingkuranan sa kalooy mao ang lugar nga diin ang pagpasig-uli—ang katagbawan sa pagkamatarong ug hustisya sa Dios—maoy gihulagway. Kini nga pagsakripisyo sa hayup mao ang usa ka paglantaw sa umaabut, ang epektibong sakripisyo ni Kristo para sa tanang mga katawhan. Diha sa bag-ong Kasulatan, ang Griyegong pulong para sa “pagpasig-uli” mao ang (*hilasterion*), apan kini usab nagpasabut og “lingkuranan sa kalooy” diha sa Mga Taga-Roma 3:25 ug Mga Hebreohanon 9:5; cf., 9:11-12. Ang pagkamatarong ug hustisya sa Dios maoy natagbaw pinaagi sa “dugo ni Kristo” didto sa krus.⁹

9. Ang dugo ni Kristo mao ang usa ka teknikal nga pamulong diha sa Bibliya para sa makaluwas nga buhat ni Kristo. Kini wala gayud nagpasabut ngadto sa literal nga dugo ni Kristo. Ang pamulong maoy malarawanong pinulongan para sa espirituhanong kamatayon ni Kristo kinsa mao ang puli para sa mga sala sa katawhan (Mga Taga-Roma 5:8-9; Mga Taga-Efeso 2:12-13; 1 Pedro 1:19; Pinadayag 1:5b). Ang dugo sa hayup nga sakripisyo didto sa Israel mirepresentar sa liyang umaabut nga espirituhanong kamatayon. Tan-awa

Ang Iyang buhat sa kaluwasan ‘mitabon’ sa mga sala sa tanang katawhan.

Ang Operasyon sa Grasya naglakip sa kaluwasan sa tanang katawhan. Wala gayuy myembro sa tawhanong kaliwatan ang mahibilin! Ang ideya nga ang panghimayad ni Kristo maoy limitado lamang para niadtong kinsa nagtoo, o ang pinili, mao ang ditinuud. Si Kristo nagpakamatay usab para niadtong kinsa *dili gayud* motoo ingon man usab niadtong kinsa motoo.

Kay ang gugma ni Kristo ang nagkontrolar kanato, mitapos niini, nga ang usa [Jesu-Kristo] namatay para sa tanan [tawhanong kaliwatan], busa ang tanan mamatay. (2 Mga Taga-Corinto 5:14)

Bantayi ang importanteng pamulong, “ang usa namatay para sa tanan.” Si Kristo namatay para sa *matag-usa* tungud kay ang matag-usa maoy natawo ubus sa divine nga paghukum. Ang kinataasang demonstrasyon sa gugma sa Dios para sa katawhan mao ang paghukum sa tanang katawhan pinaagi sa divine nga pagkamatarong, ug ang paghukum sa waysayup nga pagkatawhanon ni Kristo didto sa krus. Kon ang Dios nga Amahan wala mag-impuyut sa mga sala sa tibuuk tawhanong kaliwatan ngadto ni Kristo ug mihukum kanila, wala gayuy kahigayonan para sa kaluwasan o ang kapasayloan sa mga sala.

Ug Siya namatay para sa tanan [ang tawhanong kaliwatan], aron sila kinsa nangabuhi [kinsa mitoo diha ni Kristo] dili na gayud magpuyo para sa ilang-kaugalingon. (2 Mga Taga-Corinto 5:15a)

Diha sa 2 Mga Taga-Corinto 5:19 ang dilimitadong

panghimayad maoy dugang pang gipalapad: “Sa paghingalan, nga ang Dios mao ang dihani Kristo nagpasiuli sa kalibutan ngadto sa Iyang-kaugalingon.” Si Kristo miguba sa babag tali sa Dios ug sa makasasalang tawo, nagpuli sa kapungut ngadto sa kalinaw (Mga Taga-Roma 5:11-15; 2 Mga Taga-Corinto 5:18-19).¹⁰ Kini nga panag-uli naglakip sa *tibuuk kalibutan*.

Ug Siya Mismo mao ang pagpasig-uli para sa atong mga sala [mga magtotoo]; ug dili para sa atoa lamang, apan usab para *kanila* sa tibuuk kalibutan [sa tanang mga dimagtotoo usab]. (1 Juan 2:2)

Sa dihang si Jesu-Kristo namatay didto sa krus isip atong puli, ang pagkamatarong ug hustisya sa Dios mao ang napasig-uli, o natagbaw. Ang krus mao ang korte nga eksena nga diin si Kristo mao ang gihukman aron mobayad sa silot para sa tanan natong mga sala.¹¹ Iyang giagwanta ang krus isip usa ka “lukat” para sa atong waykatapusang kaluwasan (1 Timoteo 2:6). Ang kamatayon ni Kristo mitubus sa matag tawhanong binuhat gikan sa merkado sa ulipon sa sala ug midala sa matag usa ngadto sa kagawasan sa grasya (Mga Taga-Roma 8:2; Mga Taga-Efeso 1:7).¹² Kini nga dilimitadong panghimayad wala magpasabut nga ang tanang katawhan maoy luwas, apan kana nga kaluwasan maoy *gihatag* para sa tanan.

Kay para niini kita nagbuhat ug nanglimbasog, tungud kay atong gipunting ang atong paglaum

10. Ang babag naglangkub sa sala (Mga Taga-Roma 3:23), ang silot sa sala (Mga Taga-Roma 6:23a), lawasnong pagkatawo (Mga Taga-Efeso 2:1), dimadawat nga pagkamatarong (Isaias 64:6a), ang perpektong pagkamatarong ug karakter sa Dios (Isaias 46:9b), ug ang atong posisyon diha ni Adan (1 Mga Taga-Corinto 15:22a). Tan-awa sa Thieme, *The Barrier* (2003).

11. Thieme, *A Matter of Life and Death* (1990).

12. Thieme, *Slave Market of Sin* (1994).

[kadasig] ngadto sa buhing Dios, kinsa mao ang Manluluwas sa *tanang* katawhan, hilabi na sa mga magtotoo. (1 Timoteo 4:10, mga italiko ang gidugang)

Si Kristo mao ang Manluluwas sa tanang katawhan diha sa paagi nga *Siya namatay para sa tanang katawhan*. Apan, niini bugtong ang magtotoo diha ni Jesu-Kristo para kansang ang dilimitadong panghimayad maoy epektibo. Ang desisyon aron modawat o mosalikway sa kaluwasan mao ang responsibilidad sa matag usa.

Unsaon pagkahibalo sa tawo niining Maayong Balita? Unsaon niya pag-ila sa iyang panginahanglan para sa kaluwasan? Unsaon man niya pagtinguha sa usa ka relasyon uban ang Dios nga kansang siya walay kahibalo?

PAGKAHIBALO-SA-DIOS

Pagkahibalo-sa-Dios, gitawag usab og panahon sa kaakuhan, mao ang punto diha sa panahon nga ang usa ka tawo adunay katakus sa pag-ila sa pagkaanaa sa usa ka Supremong Linalang (Mga Taga-Roma 1:19-20), makasabut na usab sa Ebanghelyo (1 Mga Taga-Corinto 15:3-4), ug mahimong responsable para sa iyang kaugalingong positibo o negatibong kabubut-on ngadto sa Dios. Pagkahibalo-sa-Dios mao ang resulta sa panghunahuna ug pagpangatarungan—ang mentalidad sa matag-usa sa pagsabut sa mga kamatuuran ug makahukum sa mga konklusyon kon unsa ang buhaton. Ang tinong pangidaron nga kini magpatim-aw nagdepende sa matang sa matag-tawo ug nagdepende diha sa pipila ka mga hinungdan nga naglakip sa IQ, hiyograpikalong lokasyon, ug edukasyon. Diha sa pipila ka mga hitabo ang punto sa pagkahibalo-sa-Dios tingali dili pa maabut hangtod sa ulahing kabatan-on o sinugdanan sa kahamtong.

Apan unsaon naman kadtong katawhan kinsa nangamatay sa wala pa moabut ang pagkahibalo-sa-Dios? Unsaon naman ang mga batang-gamay, gamay-nga-kabataan, o ang adunay deperensiya sa pangutok kinsa dili makasabut sa kamatuuran o makahukum sa mga konklusyon aron mohimo sa usa ka desisyon mahitungud ni Kristo? Aron sa paghimo nila nga may tulubagon para sa ilang mga desisyon samtang sila may kakulangan sa pangisip nga mga kahimanan sa pag-abut sa pagkahibalo-sa-Dios maoy dimakiangayon. Apan, ang Dios sa kanunay patas. Tungud kay ang matag myembro sa tawhanong kaliwatan maoy gihukman sa pagkahimugso, ug si Jesu-Kristo namatay isip usa ka puli para sa tibuuk tawhanong kaliwatan, ang gugma sa Dios maoy gawasnon nga mopasalig didto sa langit sa waykatapusang umaabut niadtong kinsa wala makaabut sa pagkahibalo-sa-Dios (2 Samuel 12:15, 23). Si bisan kinsang myembro sa tawhanong kaliwatan kinsa namatay nga wala pa makaabut sa kaakuan maoy awtomatik nga maluwas.

Ang mga Panglihok sa Pagkahibalo-sa-Dios

Adunay tulo ka mga sukaranong mga sistema sa pagpanabut nga diin ang tawhanong hunahuna makakuha sa kasayuran.

1. *Empirisismo* maghukum sa kamatuuran pinaagi sa obserbasyon o kasinatian, hilabi na gayud sa mga igbabati.
2. *Rasyonalismo* maghukum sa kamatuuran pinaagi sa pangatarungan nga diin mao ang supremong awtoridad mahitungud diha sa opinyon, gitohan, o pamatasan.
3. *Pagtoo* maghukum sa kamatuuran pinaagi sa kamasaligon diha sa awtoridad o kamatinuuron sa uban.

Bisan pa sa tibuuk nimong kinabuhi ikaw nagsalig diha sa tanang tulo ka mga sistema aron mohukum sa mga kamatuuran ug makakuha og kahibalo, ang pagtoo maoy usa ka sukaranong

mga pamaagi sa pagpanabut. Pananglitan, diha sa pagkat-on sa hiyograpiya ang imong magtutudlo tingali miingon, “Adunay usa ka lugar nga gitawag og England.” Ikaw wala pa makaadto didto ni makakita sa nasud. Apan, ikaw mitoo nga adunay England tungud kay ikaw misalig sa awtoridad ug sa kamatinuuron sa imong magtutudlo. Ikaw pwedeng mosupak sa pagtoo ngadto kaniya, apan wala nimo buhata. Imong gidawat ang kamatuuran pinaagi sa pagtoo. Pagpanabut pinaagi sa pagtoo maoy usa ka normal nga mga pamaagi og tungud niana ikaw makatuhup og kasayuran bisan pa ikaw tingali mohimo sa pagtino niining mga kamatuuran pinaagi sa empirismo o rasyonalismo.

Adunay pipila ka rasyonal nga mga pamaagi nga diin ang tawhanong hunahuna makaabut sa punto sa pagkahibalo-sa-Dios. Kini maoy teyistikong mga argumento nga milapas na sa limitasyon sa tawhanong kasinatian ug lapas na sa kahimtangan sa materyal nga kahibalo aron sa pagkonsiderar sa waykinutuban.¹³ Samtang kining mga argumento nakatampo sa usa ka teyoretikalong basehanan para sa pagkaanaa sa Dios, kini sila maoy dili puli para sa pagtoo diha sa kaugalingong-pagpadayag sa Dios diha sa Kasulatan.

1. *Ang Relihiyosong Argumento.* Ang Dios anaa tungud kay ang katawhan sa kinatibuk-an nagtoo diha Kaniya. Diha sa tanang katawhan ug mga tribu dinhi sa kalibutan adunay usa ka konsepto sa divine nga nagpakita sa iyang kaugalingon sa pipila ka hulagway sa pagsimba. Ang tawhanong relihiyosong

13. Teyismo, diha sa iyang pinakalapad nga pilosopikalong kamahinungdanon, nagpasabut sa usa ka Mastaas nga Linalang isip pipila sa kinatumuyan nga pakisayrang punto nga naghatag og kahulugan ug paghiusa sa tanang-butang. Diha sa iyang pinaka makahuluganong Judeo-Kristohanong kamahinungdanon, ang teyismo mao ang gitooan diha sa usa ka Dios kinsa maoy gitan-aw isip mamugnaong gigikanan sa tawo, ang kalibutan, ug kaligdong, ug kinsa maslabaw ug unya maoy tiunay dinhi sa kalibutan. Pareha nga nagrepresentar sa usa ka porma sa pagkahibalo-sa-Dios, ug pareha nga basehanan para sa usa ka padayong pagtinguha aron makaila ug sa katapusan aron makabaton sa usa ka relasyon uban ang Dios pinaagi ni Jesu-Kristo.

panghunahuna nagpakita sa kamatuuran sa usa ka Supremong Linalang.

2. *Ang Moral o Antropolohikalong Argumento.* Ang kalag sa tawo adunay parehang kabubut-on ug konsensiya, ug adunay abilidad aron mailhan ang husto gikan sa sayup. Ang pinaka pagkaanaa sa tawhanong moral nga kinaiya naghatag sa panginahanglan sa usa ka Maslabaw nga Linalang kinsa naghimo sa mga sukaranan para sa husto ug sayup. Sa pagkatinuud, ang estruktura sa tawhanong katilingban maoy gibase diha sa pag-ila sa kaligdong, kamatuuran, ug moralidad. Usa ka materyal, waynagdumala nga uniberso dili makahibalo sa moral nga pamatasan ug mga pag-ila nga bulag gikan sa absolutong pagkamatarong sa usa ka Supremong Linalang.

3. *Ang Ontolohikalong Argumento.* Tungud kay ang tawhanong hunahuna naghuput sa ideya sa usa ka perpekto ug absolutong Linalang, kanang usa ka Linalang kinahanglan anaa. Bulag gikan sa relihiyoso ug moral nga mga kapadulngan nga sa unahan gikonsiderar, ang pagkaanaa sa Dios maoy usa ka gikinahanglang ideya ngadto sa tawhanong hunahuna. Lapas pa sa may kalabutan nga ang tawo makasukod, adunay absoluto nga naghatag sa karakter o bili ngadto sa may kalabutan.

4. *Ang Tiyolohikalong Argumento.* Ang obserbasyon sa estruktura sa uniberso nagtudlo sa panginahanglan para sa usa ka tigdisenyo. Parehang mikroskopiko ug teleskopikong panghitabo, gikan sa estruktura sa usa ka atom ngadto sa konpigurasyon sa mga magilakong talay, padayag nga kahan-ay, disenyo, kahan-ayan, katuyoan, ug pagpahiangay nga mobungat sa parehang usa ka Magbubuhay ug usa ka Tigpatunhay (Mga Taga-Colosas 1:16-17). Ang kalagmitan nga ang usa ka han-ay nga uniberso mitunga gikan sa kinaunhang kasamok, bisan lapas pa sa usa ka panahon sa bilyones nga katuigan, hapit kaparehas sa usa ka Shakepearean nga balak nga mitungha diha sa usa ka lata sa alpabetong sabaw!

5. *Ang Kosmolohikalong Argumento.* Ang panuktuk nga

balaod sa hinungdan ug epekto nagbungat sa pagkaanaa sa Dios isip usa ka inisyal nga hinungdan. Matag bag-o nga butang o kausaban kinahanglan adunay hinungdan. Dili gayud mahitabo nga ang uniberso miabut tungud sa kaugalingong hinungdan. Ang uniberso nagpahayag sa usa ka dimalalis nga pagbungat para sa pagtoo diha sa pagkaanaa sa Dios (Mga Taga-Roma 1:20).

Ang ibabaw nga listahan maoy dili malukpanon, ug kini tingali mogamit sa usa ka kombinasyon sa mga pamaagi para sa tawhanong hunahuna aron moabut sa punto sa pagkahibalo-sa-Dios. Ang tumong mao aron mapaugmad ang prinsipyo nga ang tanang *normal* nga mga myembro sa tawhanong kaliwatan sa yano og pinaagi sa panghunahuna makaabut ngadto sa kahibalo nga ang Dios anaa. Kon si bisan kinsa nakaabut sa konklusyon nga ang “Dios anaa,” siya nagtoo pinaagi sa pagtoo nga ang Dios maoy usa ka katinuuran—dili usa ka bunga lamang sa iyang imahinasyon.

Human sa Pagkahibalo-sa-Dios, Unsa man?

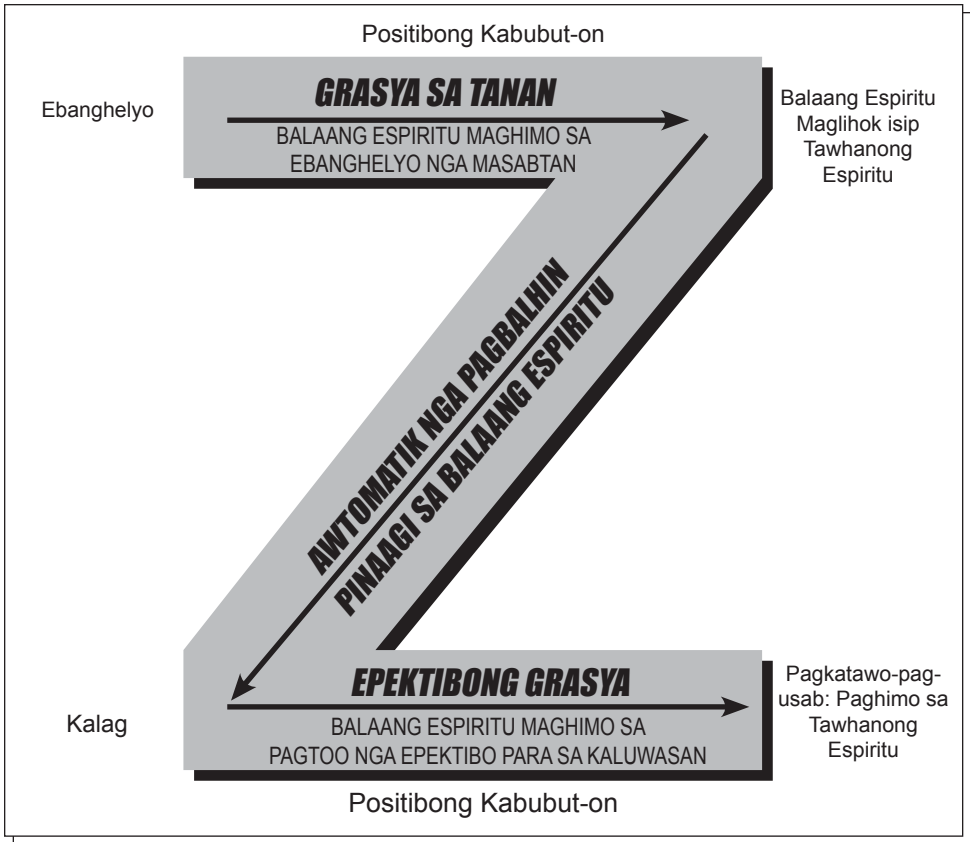
Sa pag-abut sa pagkahibalo-sa-Dios ang tawo adunay usa ka kapilian: Siya ba magtinguha sa padayong kahibalo sa Dios o dili? Siya maoy responsable para sa iyang kaugalingong desisyon. Kon ang kabubut-on maoy negatibo ngadto sa paghibalo sa Dios, nan ang Dios maoy dili obligado aron mohatag sa Ebanghelyo nga impormasyon. Kon siya adunay positibong kabubut-on, nan kini nga pagtubag ang nagtawag para sa lihok gikan sa Dios nga Balaang Espiritu aron mopadayag sa Ebanghelyo, ug ang mga pamaagi nga pinaagi niini siya maluwas.

Ang positibong kabubut-on sa pagkahibalo-sa-Dios mao lamang ang unang lakang ug diha sa iyang-kaugalingon dili magaresulta og kaluwasan. Hinumdumi, ang patay sa

espirituhanong katawhan wala makaangkon sa usa ka tawhanong espiritu ug maoy waykapabilidad sa pagsabut sa espirituhanong kahimtangan.¹⁴ Busa, kon ang patay sa espirituhanong tawo maoy kinabubut-ong maminaw ngadto sa Ebanghelyo nga mensahe, ang Balaang Espiritu diha sa Iyang ministryo sa *grasya sa tanan* maglihok isip ang nahanaw nga tawhanong espiritu aron nga ang espirituhanong kasayuran maoy masabtan (Juan 16:7-11; 2 Mga Taga-Corinto 2:14*b*). Kon kanang maong tawo nagtubag ngadto sa Ebanghelyo pinaagi sa pagtoo lamang diha ni Kristo lamang, ang ministryo sa Balaang Espiritu *ang epektibong grasya* nag-ila sa pagtoo ug naghimo niini nga epektibo para sa kaluwasan (Mga Taga-Efeso 2:8).¹⁵

14. Sa higayon nga si bisan kinsang tawo magatoo diha ni Jesu-Kristo para sa waykatapusang kaluwasan, ang Balaang Espiritu magahimo diha nianang tawhana sa usa ka tawhanong espiritu, ang pinuy-anan para sa impyutasyon sa waykatapusang kinabuhi. Ang teyolohikalong termino para niini nga espirituhanong pagkahimugso, o ang pagka “natawo pag-usab” mao ang pagkatawo-pag-usab, sa higayon ang usa ka tawo makalabang gikan sa espirituhanong kamatayon ngadto sa espirituhanong kinabuhi (Juan 3:3-7; Titus 3:5; 1 Juan 5:11-12). Tan-awa sa Thieme, *The Barrier*, 8-13; *The Origin of Human Life*, 31-34.

15. Thieme, *The Trinity*, 33.



ANG MGA PANGLIHOK SA KALUWASAN

Ang Dios maoy absolutong kamakiangayon! Siya nagtinguha nga ang tanang katawhan maluwas, ug Iyang gihatag ang tanan nga gikinahanglan para nianang kaluwasan. Ang matag usa ka myembro sa tawhanong kaliwatan kinsa *nagkinahanglan* aron makahibalo Kaniya magadawat sa impormasyon sa Ebanghelyo. Ang Dios naghatag sa matag-usa sa usa ka patas nga oportunidad aron mohimo sa usa ka desisyon para sa o batok ni Jesu-Kristo.

Kini nga mga prinsipyo maoy tinuud sa akong kaugalingong kinabuhi. Isip usa ka bata, ako miadto sa simbahan lamang sa talagsaong mga okasyon. Ang kasinatian maoy kanunay dimaayo ug, kon posible, dili gayud pagausbong. Apan isip

usa ka batang lalaki, ako nakadungog sa katawhan nga naghisgot mahitungud sa Dios ug ako miabut ngadto sa usa ka pagkahibalo sa Iyang pagkaanaa. Ako makahinumdom sa mga panghitabo sa dihang ako sa tino nga gusto makahibalo og daghan mahitungud Kaniya. Bisan pa tataw ang akong pagkainteresado diha sa Dios, ako dili pa andam aron makadungog ug modawat sa kamatuuran sa Ebanghelyo. Ang Dios maghatag sa impormasyon diha sa hustong higayon. Sa dihang ako nakadungog sa Ebanghelyo isip usa ka hamtong, ako mitoo.

Adunay pipila ka mga bersikulo nga kita kinahanglang magtimaan nga nagdugtong sa positibong kabubut-on sa higayon sa pagkahibalo-sa-Dios uban ang saad sa daghan pang pagpadayag.

“Kon si bisan kinsang tawo makabubut-ong mobuhat sa Iyang kabubut-on, siya kinahanglan makahibalo sa gitudlo.” (Juan 7:17a)

“Ang Iyang kabubut-on” nagpasabut sa katuyoan ug disenyo—ang plano sa Dios para sa kaluwasan (1 Juan 3:23). “Ang gitudlo” nagpunting ngadto sa Ebanghelyo nga impormasyon—ang mga prinsipyo sa pagkatawo ni Kristo ug makaluwas nga buhat. Ang pagpangita sa usa ka relasyon uban ang Dios human nakaabut sa pagkahibalo-sa-Dios mao usab ang gipahayag diha sa Karaang Kasulatan.

“Ug ikaw mangita Kanako ug makakita *Kanako*, kon ikaw magasuhid para Kanako diha sa tanan nimong kasingkasing [hunahuna].” (Jeremiah 29:13)

Diha sa Mga Buhat 17, si Pablo nagpresentar sa usa ka ehemplo sa katawhan kinsa maoy nakahibalo-sa-Dios ug andam aron maminaw og daghan. Sa dihang si Pablo mitumbok

sa Athenian nga mga maalamon ‘diha sa taliwala sa Areopagus” (b. 22), iyaha nang gitiman-an ang nahisulat sa ilang altar, “NGADTO SA USA KA WAMAILHING DIOS” (b. 23), ug iyang nahibaloan nga sila maoy relihiyosong mga nagpangita kinsa maoy ignorante sa kamatuuran. Busa, si Pablo mipadayag ngadto kanila sa Dios sa uniberso.

“Nan unsa ang inyong gisimba diha sa kaignorante, kini nga akong isangyaw kaninyo. ‘Ang Dios kinsa mihimo sa kalibutan ug sa tanang mga butang diha niini, tungud kay Siya ang Ginoo sa langit ug kalibutan, wala magapuyo diha sa mga templo nga binuhat diha sa mga kamut.” (Mga Buhat 17:23b-24)

Unya, si Pablo naghisingot nga ang katawhan sa tanang kanasuran kinahanglan mangita sa Ginoo.

“Ug Siya mihimo gikan sa usa, ang matag nasud sa katawhan sa pagpuyo sa tanang dapit sa kalibutan, og nakadeterminar na sa *ilang* gitakdang mga higayon, ug ang mga utlanan sa ilang pinuy-anan, nga aron sila mangita sa Dios, kon tingali sila basin magkarapkarap para Kaniya ug nakakita Kaniya, hinoon Siya maoy dili halayo gikan sa matag usa kanato.” (Mga Buhat 17:26-27)

Aron “mangita sa Dios” nagpunting sa positibong kabubut-on sa higayon sa pagkahibalo-sa-Dios. Ang pamulong, “basin magkarapkarap para kaniya,” nagpasabut sa pagkarapkarap para Kaniya diha sa kangitngit. Nakahibalo sa pagkaanaa sa Dios, apan ignorante sa Iyang kinaiya ug plano, ang positibong dimagtotoo mangita og kalamdagan. Pipila niini nga mga Athenian nakadungog sa Ebanghelyo ug diha gayud dayon “miuban kaniya [Pablo] ug mitoo” (Mga Buhat 17:34).

Sama ni Pablo didto sa Athens, ang modernong mga misyonaryo mangabut diha sa hilit nga mga lugar og nangita niadtong kinsa maoy positibo. Sa dihang ilang malampasan ang mga ali sa kultura ug pinulongang mga babag ug maestablisar ang mga komunikasyon, pipila sa katawhan nga diha gayud dayon motubag ngadto sa Ebanghelyo. Kining bag-ong mga magtotoo dayon moingon, “Dis-a man ka sauna? Kami naghulat para niini sa tibuuk namong kinabuhi!” Kini nga pagpahayag sa ilang positibong kabubut-on nagpakita nga bisan-asa nga ang positibong kabubut-on anaa, ang Dios maghatag sa Ebanghelyo.

Ang Dios usab adunay laing mga pamaagi sa pag-abut sa katawhan. Usahay Siya magdirekta sa Ebanghelyo nga impormasyon ngadto sa usa ka tawo nga may negatibong kabubut-on aron nga kadtong anaa sa iyang palibot nga may positibong kabubut-on adunay oportunidad aron makadungog ug motoo. Mao kini ang nahitabo sa Pharoah sa panahon ni Moses. Si Moses misulti sa Pharoah dili lamang unsaon aron modawat sa personal nga kaluwasan, apan usab unsaon aron malikay ang Ehipto gikan sa divine nga disiplina. Hinoon, ang kabubut-on sa Pharoah maoy negatibo sa higayon sa pagkahibalo-sa-Dios. Sa dihang ang Pharoah nakadungog sa Pulong sa Ginoo, iyang gisalikway ang kamatuuran ug gipagahi ang iyang kaugalingong kasingkasing. Si Moses nagbalikbalik sa pagpasidaan ni Pharoah sa mga sangputanan sa iyang waypagtoo ug pagsupak, ug ang Pharoah nagbalikbalik sa pagbaliwala sa mga pasidaan og nagdugang sa pagpagahi sa iyang kasingkasing. Dili lamang ang divine nga mga paghukum batok sa Ehipto—ang pulo ka mga kastigo—nagpakita sa gahum sa Dios, apan ang balita sa mga pulong ni Moses ngadto sa Pharoah mao usab ang halapad nga mikuyanap (Exodo 11:9). Sa wala pa ang Pharoah mihunong ug mibuhi sa mga Hudiyo gikan sa kaulipnan, dihay usa ka dakong kausaban sa tibuuk imperyo. Sa dihang ang mga Hudiyo sa katapusan mibiya diha sa Exodo, sila maoy giubanan sa usa ka dakong gidaghanon

sa naluwas nga mga Hentil.

MAKASAYSAYONG PAGSANGYAW

Ang Ebanghelyo dili usa ka butang nga bag-o; kini maoy usa ka butang nga hilabihang kakaraan. Ang Ebanghelyo kaniadto pa sa Hardin sa Eden naghimo niini nga kabilin sa tibuuk tawhanong kaliwatan (Genesis 3:15). Apan, sa atong kaignorante sa kasaysayan, ug hilabi na gayud sa kasaysayan sa pagsangyaw, atong giasumir nga ang kalibutan wala pa malukup sa pagsangyaw. Ang maayog tuyo nga mga misyonaryo madunggan nga moingon, “Adunay tinong mga dapit sa kalibutan nga wala pa gayud hilabti!” Apan kini ba tinuud? Dili! Bisan-asa ug bisag-kanus-a nga ang positibong kabubut-on anaa ang Dios sa kanunay nagtubag pinaagi sa pagpadala sa Ebanghelyo. Ang karakter sa Dios nagpasalig kanato nga ang Iyang mensahe mapaabut gayud “ngadto sa pinakahilit nga parte sa kalibutan” (Mga Buhat 1:8b).

Ang Ebanghelyo nagkatag samtang ang mga molupyo nagkaylap ug ang mga katawhan nagsagol. Kini gisabwag pinaagi sa pagsangyaw, personal nga pagsaksi, ug pinaagi sa paghubad sa mga Kasulatan ngadto sa nagkadaiyang mga pinulongan.¹⁶ Apan ang mga piho og unsa, asa, o kanus-a kini gipakaylap sa tibuuk kalibutan maoy sa kanunay dili tataw. Daghan ang mga migrante, mga pagbuntog, ug pag-uban sa misyonaryo nga mga kalihukan sa kaniadto maoy wala kaayo mahisulat o wala pa madiskubrihi. Pananglitan, si Genghis Khan ug ang Mongol nga Dakong Panon niadtong napulog duha ka siglo A.D. miilog sa kayutaan nga milanat gikan sa China ngadto na sa Sidlakang Europe. Ang kasaysayan nagtala nga ang Kristiyanismo maoy

16. Thieme, *Witnessing* (1992).

anaa diha taliwala sa iyang imperyo,¹⁷ apan ang hustong detalye niining pagkaylap ngadto sa Sidlakang Asya maoy diklaro.

Bisan pa ang pinaka masabtang sinulat nga kasaysayan kinahanglan pagausbong samtang bag-ong mga pagkaplag ang nahimo. Daghang katuigan ang mga makinaadmanon misukna sa biblikal nga mga pakisayran diha sa Karaang Kasulatan mahitungud sa mga Hittite tungud kay wala kini mahiuyon sa naandang kasaysayan. Apan, ang arkiyolohiya mipadayon sa pagkaplag sa bag-ong impormasyon. Ang mga makinaadmanon maoy napugus aron mohukum nga ang mga Hittite maoy usa diay ka bantugang imperyo, ug nga ang pinakaduul sila milugway pa sa ilang impluwensiya sama kalayo sa Palestine (2 Mga Hari 7:6).¹⁸ Ubos niini nga mga panghitabo sila sa wayduhaduha adunay direktang kalambigitan diha sa kamatuuran mahitungud sa Dios sa Israel kinsa mao si Jesu-Kristo.

Ang Bibliya nagtala sa daghang mga panghitabo sa halapad nga pagpakaylap sa Ebanghelyo niadtong unang siglo A.D. Ang pulong (*oikoumene*), nga maoy gihubad og “kalibutan” diha sa 1 Timoteo 3:16, Mga Taga-Colosas 1:6, ug sa Mga Buhat 17:6, mao mismong usa ka termino nga nagpasabut og “ang gipuy-ang kalibutan.” Sa laing pagkasulti, ang katawhan sa tibuuk kalibutan kinsa maoy positibo sa higayon sa pagkahibalo-sa-Dios maoy nasangyawan niining panahona. Didto sa Jerusalem sa adlaw sa Pentekostes, katawhan gikan sa daghang kanasuran sa halayong-dapit sa Imperyo Romano nakadungog sa Maayong Balita (Mga Buhat 2:9-11).¹⁹ Daghan ang mitubag ug nanguli sa ilang kaugalingong kanasuran uban ang mensahe sa kaluwasan. Si Apostol Pedro misugod sa

17. Phillip Schaff, ed., *History of the Christian Church*, 8 vols., (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1959), vol. 5: *The Middle Ages*, 437-42.

18. Harry A. Hoffner Jr., “Hittites,” in *Peoples of the Old Testament World*, ed., Alfred J. Hoerth, Gerald L. Mattingly, Edwin M. Yamauchi (Grand Rapids: Baker Book House Co., 1994), 152-53; tan-awa usab ang Keith N. Schoville, *Biblical Archaeology In Focus* (Grand Rapids: Baker Book House Co., 1978), 219-21.

19. Thieme, *Tongues* (2000), 21-28.

Judea (Mga Buhat 2:14), si Philip didto sa Samaria (Mga Buhat 8:5), si Barnabus didto sa Cyprus (Mga Buhat 15:39), si Nicolas didto sa Antioch (Mga Buhat 6:5), ug ang eunuch mibalik didto sa Ethiopia uban ang Ebanghelyo (Mga Buhat 8:27, 39) nga diin usa ka dakong panon sa mga magtotoo ang naugmad. Samtang si Pablo mipanaw sa kalibutan sa Romano adunay hilabihang pagsangyaw bisan-asa pa siya moabut—Asya Minor, Macedonia, Greece, Dalmatia, Italy, Spain.

Sa katapusan sa unang siglo ang Ebanghelyo gidala gikan sa Jerusalem ngadto na sa upat ka mga suuk sa kalibutan. Kadto mao ang resulta sa setenta ka katuigang buhat atubangan sa wayhunong nga pagsupak. Walay balihong pagpanglutos ang makapabilanggo nianing pag-abante. Paingon sa Sidlakan, ang Kristiyanismo miabut na sa Mesopotamia ug Parthia. Ngadto sa Kasadpan kini mikuyanap ngadto sa Gaul ug lapas pa. Ang Simbahan maoy nagtubo didto sa bantugang mga siyudad sa Roma, Alexandria, ug Carthage. Kini maoy pinaka lig-on didto sa Antioch ug Ephesus, ingon man usab didto sa Corinth. Ang Kristohanong mga pundok ang makit-an sa tibuuk Syria, Arabia, Illyricum (ang bag-ong Yugoslavia ug Albania), ug Amihanang Africa. Dugang pa, ang panagna diha sa Libro sa Pinadayag, mga kapitulo 7 ug 14, nagatudlo nga ang kalibutan padayong pagasangyawan diha sa umaabut.

Gikan sa sinulat nga kasaysayan kita gihatagan inubanan sa pag-aninaw nga nagpadayag nga ang kalibutan gisangyawan sa makadaghang higayon. Diha sa iyang pagkauyon uban ni Emperador Trajan, si Pliny the Younger, kinsa mao ang gobernador sa Bithynia (amihanang Turkey sa pagkakaron) gikan sa A.D. 109-111, mihatag og bililhong impormasyon mahitungud sa pagkaylap ug may kalabutan sa Kristiyanismo. Si Pliny misaysay nga ang mga templo sa mga diosdios didto sa Asya Minor maoy hapit mahikalimtan, ug ang kahayupan nga mga panghalad lisud kaayo nga makakita og bisan kinsang

mga mamalitay.²⁰

Ang mga pagpangutlo ug mga gipangsulat gikan sa Ante-Nicene nga mga ginikanan nagpaklaro sa impak sa Ebanghelyo sa tibuuk kalibutan. Usa sa kinaunahang mga tiglaban sa tinooan sa Kristiyanismo, Justin Martyr (A.D. 100-165), mao ang nadani didto sa Palestine isip usa ka resulta sa iyang obserbasyon sa mga Kristohanon, sa personal nga mga pagpanaksi sa mga misyonaryo, ug pinaagi sa pagtoon sa Kasulatan. Unya isip usa ka tigdeklarar ug tigpanalipod sa pagtoo, siya mihimo sa makapaikag nga obserbasyon ngadto sa gidugayon sa pagpangangyaw ngadto sa heathen.

Wala gayuy katawhan, Griyego o barbaro, o sa bisan unsang laing kaliwatan, pinaagi sa bisan-unsang bansagon o mga pamatasan nga sila mahimong mailhan, bisan pa ignorante sa mga arte o agrikultura bisan pa sila nagpuyo diha sa mga tolda o naglibod suroy sakay sa tinabunang mga karomata [usa ka pasumbingay ngadto sa mga Scythian]—kanila kansang mga pag-ampo ug mga pagpasalamat maoy wala gihalad diha sa ngalan sa gilansang nga Jesus ngadto sa Amahan.²¹

Kini nga paghulagway sa mga Scythian nagtimailhan nga ang pagsangyaw ug misyonaryong kalihukan nagsukad gikan sa habagatang kapatagan sa Russia ngadto na sa kahilitan sa Mongolia.

Si Irenaeus (A.D. 120-202) naghisingot sa pagtudlo sa Ebanghelyo ngadto na sa mga German ug ubang mga barbaro kinsa, “walay papel ug tinta, adunay kaluwasan nga gisulat sa ilang mga kasingkasing pinaagi sa Balaang Espiritu.”²²

20. Phillip Schaff, ed., *History of the Christian Church*, vol. 2, *Ante-Nicene Christianity*, 23, 46.

21. *Ibid.*, 22.

22. *Ibid.*, 30.

Si Pantaenus sa Alexandria mibyahe paingon sa India niadtong A.D. 190 ug isip usa ka resulta, mga kasimbahanan maoy natukod didto niadtong ikaupat nga siglo.²³ Si Tertullian sa Carthage (A.D. 150-225) mihisgot sa heathen sa Romanong kalibutan sa dihang siya miingon, “Kita karon apan sa kanhiay, ug unya amo nang napuno ang inyong mga siyudad, kaislahan, mga kampo, inyong palasyo, senado ug hukmanan; among gibilin diha kaninyo bugtong ang inyong mga templo.”²⁴ Siya usab mihisgot sa Britain nga nasangyawan niadtong katapusan sa ikaduhang siglo. Sulud sa traynta ka tuig nga ministeryo nga nagsugod niadtong A.D. 244, si Gregory Thaumaturgus gisangyawan hapit ang tibuuk siyudad sa Neocaesarea, Pontus (sidlakan sa Bithynia). Ang iyang hilabihang misyonaryong kaikag nahimong ilado pinaagi sa mga sugilanon nga gisugilon sa iyang pagkasayod nga napulog pito lamang ka mga Kristohanon diha sa siyudad sa dihang siya miabut, ug napulog pito lamang ka mga dimagtotoo sa dihang siya namatay.²⁵

Si Eusebius sa Caesarea (A.D. 265-340), ang inilang tigsulat sa kasaysayan niadtong ikatulong siglo, miingon mahitungud sa pagsangyaw niadtong ikaduha ug ikatulong mga siglo:

Ug aduna pay daghang lain gawas pa niining kinsa maoy nailhan niadtong panahona, ug kinsa mipuli sa unang dapit niadtong mga sumusunod sa mga apostoles. Ug sila usab, kay maoy dungganang mga disipulo sa maong bantugang katawhan, mitukod sa mga patukuranan sa kasimbahanan nga maoy gitukod sa mga apostoles diha sa matag lugar, ug misangyaw sa Ebanghelyo sa daghan ug daghang pagpalapad ug mikatap ang makaluwas nga

23. Ibid., 23.

24. Ibid., 22.

25. Ibid., 797.

mga liso sa gingharian sa langit halayo ug haduul nga milukup tibuuk kalibutan. Kay maingon ang kadaghanan sa mga disipulo niadtong panahona, nahingangha diha sa divine nga pulong nagsugod didto gikan sa halayong pagbiyahe sila mibuhat sa gimbuhaton sa mga tigpangsangyaw, kay maingon nga napuno diha sa pagtinguha aron masangyaw si Kristo niadtong wala pa makadungog sa pulong sa pagtoo, ug sa paghatod ngadto kanila sa divine nga mga Ebanghelyo. Ug sa dihang ilaha nang matukod ang mga patukuranan sa pagtoo didto sa langyaw nga mga dapit, ilang itudlo ang uban isip mga pastor, ug isalig ngadto kanila uban ang pagmatutu [espirituhanong pagtubo] niadtong bag-o pa lang nadala pasulud, samtang sila sa ilang-kaugalingon molakaw na usab paingon sa laing kanasuran ug mga nasyon, uban ang grasya ug ang pagbulig sa Dios.²⁶

Ang Ebanghelyo mikaylap, ug uban niini, ang tibuuk ginsakpan sa doktrina sa Bibliya.

Diha sa kaignorante ang katawhan usab mag-asumir nga diyutay lamang sa Ebanghelyo ang miabut sa halayong mga gingharian sama sa China. Apan kini maoy tataw gikan sa kinaunahang Chinese nga mga sinulat nga ang Kristohanong mga ebangelista mihimo sa bantugang pagsulud didto nga yuta. Niadtong ikaunum nga siglo, una pa kaayo sa wala pa si Hudson Taylor ug ang China Inland Mission, ang Nestorians miabut didto sa China. Ang Sian Fu nga kinulitang mga bato, nakaplagan didto sa probinsiya sa Ch'ing-Tsing niadtong 1625, misulat sa usa ka butang sa bantugang buhat sa pagsangyaw sa Nestorian. Kini nga kinulitang mga bato miamping sa kamandoan nga gipagawas niadtong A.D. 638 ni T'ai-tsung

26. Phillip Schaff ug Henry Wace, ed., *Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church*, 14 vols., ikaduhang serye (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1986), vol. 1, *The Church History of Eusebius*, III. 37.

(usa ka iladong prinsipì) kinsa maoy uyon sa bag-ong doktrina.²⁷ Ang mga Nestorian usab miabut sa Arabia, Mesopotamia, India, ug Persia.

Busa ang pangutana, “Unsaon naman kadtong wala gayud makadungog?” maoy usa ka bakak nga isyu. Wala gayuy mga balangay nga pinaka gamay o pinaka hilit nga makalikay sa omniscient ug maloloy-ong Dios. Ang Iyang gihatag nga kaluwasan maoy abilabol ngadto sa matag tawhanong binuhat gikan sa artikong kahilitan ngadto na sa naghasing kaalindangahan. Gikan sa panahon sa pagkahimugso sa usa ka tawo ngadto na sa iyang himatyong ginhawa, ang gugma sa Dios nagkab-ot sa usa ka patas nga oportunidad aron motoo diha sa Iyang Anak.

Ang Dios mihimo sa tanang buhat; Iyang gihatag ang tanan. Si Jesu-Kristo mipili diha sa Iyang kaugalingong kabubut-on aron moadto sa krus. Iyang gipili aron pagahukman para sa matag sala sa tibuuk tawhanong kaliwatan. Ang Iyang mapulihong sakripisyo nagpugus sa usa ka desisyon: Ang tawo makapili sa makaluwas nga buhat ni Kristo pinaagi sa pagtoo lamang, o siya makapili aron mobarog sa iyang kaugalingong mga binuhatan. Kon siya negatibo sa pagkahibalo-sa-Dios o sa pagkadungog-sa-Ebanghelyo ug magpili sa iyang kaugalingong plano, siya maoy usa ka heathen. Sa dihang siya mamatay, siya magagasto sa eternidad didto sa linaw sa kalayo kauban ni Satanas ug ang nangalaglag nga mga anghel.

BUSA, KINSA MAN ANG HEATHEN?

Ang heathen ba kadto lamang kinsa nagpuyo diha sa kinaunahang mga kultura o hilit nga mga dapit? Dili! Ang heathen mao ang *si bisan kinsa* nga katawhan kinsa nagdumili

27. Charles F. Horne, ed., *The Sacred Books and Early Literature of the East* (New York: Parke, Austin, & Lipscomb, 1917), vol. XII, *Medieval China*, 381-92.

aron motoo diha ni Jesu-Kristo isip Manluluwas. Kini nga mga dimagtotoo ang mahiagum sa mga sangputanan sa ilang pagsalikway—“ang kapungut sa Dios.” Ang Mga Taga-Roma 1:18-32 naglatid sa agianan sa ilang pagka hetenismo.

Kay ang kapungut sa Dios maoy gipadayag gikan sa langit batok sa tanang pagkawaydios ug dipagkamatarong sa katawhan, kinsa nagpugong [*katecho*] sa kamatuuran diha sa dipagkamatarong. (Mga Taga-Roma 1:18)

Samtang ang “pagkawaydios” mao ang *kahimtang* sa waypagtoo, ang pagsalikway ni Kristo ug sa Ebanghelyo, “dipagkamatarong” nagpunting sa *resulta* sa pagsalikway ug nahimong unang teknikal nga pulong para sa hetenismo. Kadtong kinsa “nagsanta” o “nagpugong [*katecho*] sa kamatuuran [sa Ebanghelyo] diha sa dipagkamatarong” ang mipagahi sa ilang-kaugalingon diha sa negatibong kabubut-on ngadto sa Dios ug sa Iyang Pulong. Ang tanang mga dimagtotoo maoy heathen! Sa dihang ang kapungut sa Dios ipakita na batok nianang negatibong kabubut-on sa pagkahibalo-sa-Dios ug pagkadungog-sa-Ebanghelyo, kini maoy parehang patas ug makiangayon.

Tungud niana nga maoy nahibaloan mahitungud sa Dios mao ang klaro diha kanila; kay ang Dios mihimo niini nga klaro ngadto kanila. (Mga Taga-Roma 1:19)

Kini mao ang ontolohikal nga pamaagi ngadto sa pagkahibalo-sa-Dios. Ang katinuuran sa Dios “maoy nahibaloan” ngadto sa dimagtotoo, apan siya misalikway sa ebidensiya. Nasayod na sa Dios, apan sa gihapon negatibo ngadto Kaniya, ang dimagtotoo maoy personal nga responsable para sa iyang mga desisyon.

Kay sukad sa pagbuhat sa kalibutan ang Iyang dimakitang mga kinaiya, ang Iyang waykatapusang gahum ug divine nga kinaiya, mao ang klarong makita, kay maoy masabtan pinaagi sa unsa ang gipanghimo, aron nga sila wala na gayuy ikapamalibad. (Mga Taga-Roma 1:20)

Kini nga bersikulo nagpaklaro sa telyolohikal ug kosmolohikal nga mga pamaagi aron mahibaloan ang Dios. Ang pagbuhat nagpakita sa Iyang pagkaanaa—ang Iyang makapahibulung nga “gahum ug divine nga kinaiya.” Ang Iyang katingalahang mga buhat maoy makita ngadto sa heathen. Busa, sila wala na gayuy ikapamalibad para sa usa ka negatibong batasan tungud kay sila gihatagan diha sa klarong oportunidad aron sa pagkabot sa pagkahibalo-sa-Dios. Kon sila magtinguha aron mahibalo og daghan mahitungud sa Dios, maminaw sa Ebanghelyo, ug unya nagsalikway ni Jesu-Kristo isip Manluluwas, “sila maoy wala na gayuy ikapamalibad.” Ang Dios maoy hingpit ang kamakiangayon diha sa pagsilot sa mga dimagtotoo ngadto sa linaw sa kalayo ngadto sa Katapusang Paghukum (Pinadayag 20:12-15).

Kay bisan pa sila nakahibalo sa Dios [diha pagkadungog-sa-Ebanghelyo], sila wala mipasidungog Kaniya isip Dios [negatibong kabubut-on ngadto ni Jesu-Kristo], o [gibatig pagkapugus sa] paghatag og pasalamat [para sa iyang sakripisyo]; apan sila nahimong waypulus [usa ka haw-ang nga kalag] diha sa ilang mga pangagpas [waybiling mga ideya], ug ang ilang buang nga kasingkasing maoy gipangitngit. (Mga Taga-Roma 1:21)

Kon ang dimagtotoo magsalikway ni Jesu-Kristo, ang

bugtong Manluluwas, usa ka lunang haw-ang maugmad diha sa iyang hunahuna—siya “nahimong waypulus diha sa ilang mga pangagpas”—ug ang kangitngit sa satanasnong kadaotan magpuno sa kahaw-ang diha sa iyang kalag. Ang Dios gipulihan sa mini nga mga diosdios sa politiyismo, pantiyismo, o animismo. Ang dimagtotoo manipalad aron mopahayag sa kinabuhi pinaagi sa ebolusyon, yumanismo, deyismo, o materyalismo. Siya magadawat sa tawhanong mga pagpalandong ug mga rasyonalisasyon isip kaalam, apan sila mohantong ngadto sa tinontong pagbungat.

Nagpatoong mga maalamon, sila nangahimong mga buangbuang, ug gibaylo ang himaya sa dimadunut nga Dios para sa usa ka imahen [diosdios] diha sa hitsura sa madunut nga tawo ug sa kalanggaman ug sa upat-ang-tiil nga kahayupan ug nagkamang nga mga binuhat. (Mga Taga-Roma 1:22-23)

Ang Sundanan sa Hetenismo

Busa ang Dios mihatag kanila diha sa mga pangibog sa ilang mga kasingkasing ngadto sa pagkamahugaw, aron ang ilang kalawasan mamahimong mapasipad-an tali kanila. Kay ilang gibaylo ang kamatuuran sa Dios para sa usa ka bakak, ug misimba ug misilbi sa binuhat kay sa Magbubuhat, kinsa maoy napanalanginan sa khangturan. Amen. (Mga Taga-Roma 1:24-25)

Diha sa paghatod sa mga dimagtotoo ngadto sa ilang kaugalingong pagkarebeldeng sundanan sa pangibog, ang Dios mihatag kanila ngadto sa mga sangputanan sa ilang negatibong kabubut-on. Ang kawalay divine nga kamatuuran

diha sa mentalidad sa ilang mga kalag sa ilang katuyoan diha sa kinabuhi maoy kinaugalingong-pagtagbaw ug personal nga pangpadasig. Ang usa ka kalag nga puno sa “kahugawan” magdala ngadto sa dihustong paggamit sa lawas ug pagtuus sa disenyo sa Dios para sa pakighilawas, nga naglakip sa pagbuhat sa pakighilawas sa lalaki sa lalaki ug pakighilawas sa babaye sa babaye—usa ka pagkadaotan sa divine nga institusyon sa kaminyoon (Mga Taga-Roma 1:26-27).²⁸ Ang heathen naghudyaka sa kadaot sa dungog. Sila sa tinuyo nagpili batok sa grasya sa Dios ug sa iyang mga prinsipyo sa divine nga katukuran.²⁹ Kon kini mahitabo, ang heathen nag-ulipon sa ilang-kaugalingon ngadto sa satanasnong mga palisiya ug tawhanong kamaayo ug kadaotan.³⁰ Kini mao ang sundanan sa hetenismo: ang pagsalikway sa kamatuuran diha sa pagkahibalo-sa-Dios ug pagkadungog-sa-Ebanghelyo, ug ang pagdawat sa mga bakak ni Satanas (Juan 8:44).

Human sa pagkalaglag ni Adan, si Satanas ang nahimong tigdumala sa kalibutan. Aron mouswag ug mopabilin ang pagkontrol sa iyang ginsakpan, siya naggamit sa mga mining pilosopiya sa kinabuhi ug rilihiyon aron moilad ug molibog sa

28. Divine nga mga institusyon mao ang upat ka patukuranang mga prinsipyo para sa tanang katawhan nga gimando sa Dios ug gidumala pinaagi sa mga balaod sa divine nga katukuran para sa pagpadayon, kalig-on, proteksiyon, ug kagawasan sa tawhanong kaliwatan: 1. ang matag-usa (ang paggamit sa kabubut-on); 2. kaminyoon (ang tigpalig-on sa tawhanong kaliwatan); 3. pamilya (ang basehanan sa hapsay nga katilingban); 4. nasyonal nga binuhat (ang basehanan para sa proteksiyon sa mga katungud, praybasi, ug kagawasan). Ang matag institusyon maoy gilagdaan pinaagi sa usa ka nahiuayong awtoridad: 1. kabubut-on; 2. bana; 3. ginikanan; 4. gobyerno. Tan-awa sa Thieme, *Freedom Through Military Victory* (2003), 5-20.

29. Balaod sa divine nga katukuran maoy mga prinsipyo nga giandam sa Dios para sa proteksiyon, kahapsay nga kalihokan, kalungtaran, panalangin, ug pagpadayon sa tawhanong kaliwatan sa panahon sa anghelanong away. Ibid.

30. Ang tawhanong kamaayo mao ang bisan unsang matinabangong binuhatan nga gihimo pinaagi sa usa ka dimagtotoo o usa ka magtotoo ilalum sa pagkontrol sa kinaiyang makasasala ug diha sa kalibutanong sistema ni Satanas. Tawhanong kamaayo ug kadaotan mao ang mga karakteristik sa espirituhanong kamatayon o karnalidad. Tawhanong kamaayo maoy Satanasong modus operandi; kadaotan, ang iyang modus vivendi. Tan-awa, *Reversionism*, 14-19.

parehang mga dimagtotoo ug mga magtotoo (2 Mga Taga-Corinto 11:14-15). Tanan niyang mga estratehiya adunay magkaparehang mga karakteristik: personal nga kaarogante o pagkalinga sa kaugalingon, ug antagonismo, kapungut, o pagkamabatukon ngadto sa grasya ug kamatuuran. Ang Bag-ong Kasulatan nagtigum sa tanang satanasnong mga paglingla ubus sa Griyegong pag-angga (*kosmos*) nga naggikan ang English nga pulong “cosmic.” *Kosmos* maoy kasagarang gihubad og “kalibutan.” Kini naghulagway sa usa ka mahapsay, masabtang sistema ug organisasyon nga may usa ka katuyoan, palisiya, ug estruktura sa awtoridad nga gidisenyo aron moguba sa panghunahuna sa katawhan. Pinaagi sa pag-ilad sa tawhanong kaliwatan si Satanas nagtoo nga siya makapugong sa plano sa Dios ug pamatud-an ang iyang kaso diha sa apelar nga pagdungog sa anghelanong away.

Ang *cosmos* mao ang usa ka dakong kahapsay o sistema nga gipauswag ni Satanas, nga nahiuyon sa iyang mga gitooan, mga tumong, ug mga pamaagi. Kini mao ang sibilisasyon nga karon naglihok nga nahimulag gikan sa Dios—usa ka sibilisasyon nga diin wala sa niini nga mga tigpauswag sa tinud-anay naghulat sa Dios nga motampo, kinsa wala maghatag sa Dios og konsiderasyon sa pagrespeto ngadto sa ilang mga proyekto; o sila nakahatag sa bisan unsang kahinungdanon ngadto Kaniya. Kini nga sistema nagdawat niining waydios nga panggoberno, mga away, mga kasangkapan sa gubat, mga kaselos, iyang edukasyon, kultura, mga rilihiyon sa moralidad, ug garbo. Kini mao ang ginsakpan nga diin [heathen] ang tawo nagpuyo. Kini mao ang unsa iyang nakita, unsa ang iyang gigamit. Ngadto sa dimaihap ang gidaghanon kini mao ang tanan nga ilaha lamang mahibaloan samtang sila nagpuyo pa niining kalibutana. Kini mao ang gitarong pagpauso nga *ang satanasnong sistema*, nga ang pamulong maoy diha sa daghang

mga hitabo usa ka nahitarong nga interpretasyon sa gitoohang-makahuluganong pulong, *cosmos*. Kini mao sa literal usa ka *cosmos diabolicus*.³¹

Si Satanas mao ang nagsulay uban sa tanan niyang makadaot nga paglingla aron motugbang sa perpektong kalikupan nga bugtong ang Dios ang makahimo.³² Diha sa panglimbong ug sayup nga pagsabut ang heathen nga katawhan nagsurender sa iyang lipatlipat nga mga pamaagi, ug nagsuway sa paghimo sa usa ka gipangandoy nga kalibutan nga nahimulag gikan sa Dios. Ang mga panglingla maoy makita diha sa tawhanong panglantaw nga mga panglihok sa parehang relihiyoso ug politikanhong liberalismo. Bisan pa og pinaagi sa sosyal nga pagsangyaw, yutopyang sosyalismo, Marxismo, o pipila ka mga dagway sa pilosopikalong materyalismo, ang ‘bag-ong kalibutang kahan-ay’ ni Satanas sa kanunay nagrepresentar sa susamang sundanan sa tawhanong kamaayo ug kadaotan. Kana nga mga pamakak ang kinaunudan sa hetenismo.

Ang Mga Taga-Roma 1:26-32 naghingalan sa mga pagpangtuis ug mga pangabuso nga nagresulta gikan sa pagsalikway ni Jesu-Kristo, ug ang mosunud nga pagdapig ngadto sa *cosmos diabolicus*. Ang pag-usisa nga migawas diha sa parehang personal ug katilingbanong katumbas naglakip sa: radikal nga aktibismo, rebolusyon, matag dagway sa sekswal nga kahilayan, naghitak nga kriminalidad, adiksiyon sa droga, ang pagkabungkag sa kaminyoon ug pamilya, ang pagkahanaw sa nasudnong esprit de corps, pagguba sa prinsipyo sa kagawasan pinaagi sa kasundalohang kadaugan, pagtamay sa biblikalong Kristiyanismo.

31. Lewis Sperry Chafer, *Systematic Theology* (Dallas: Dallas Seminary Press, 1947), 2:77-78.

32. Ang Dios magahimo sa perpektong kalikupan ug tibuuk-kalibutang kalinaw sa Kalibohan, usa ka literal nga usa kalibo ka katuigan nga magsugod human sa Ikaduhang Pag-anhi ni Jesu-Kristo. Tan-awa sa Thieme, *The Divine Outline of History: Dispensations and the Church* (1999), 74-78.

Kining tanan nga mga sinyales makahatag unta kanato og pagduhaduha. Sila ba nailhan na? Kini nga mga butang maoy nagpanghitabo sa Estados Unidos karon! Ang USA ba usa ka heathen nga nasud? Ang hetenismo walay mga utlanan; kini maoy makita diha sa matag dapit sa kalibutan ug diha sa tanang hut-ong sa katilingban nga diin ang katawhan misalikway sa Dios ug maoy negatibo ngadto sa Iyang Pulong. Unsaon man sa malinglahong pag-abante sa hetenismo matugbangan? Si Pablo nagsaysay sa tubag dinhi sa susamang kapitulo sa Mga Taga-Roma.

ANG TUBAG SA HETENISMO

Ako ubus sa obligasyon nga pareho ngadto sa mga Griyego ug ngadto sa mga barbaro, pareho ngadto sa maalam ug ngadto sa buangbuang. (Mga Taga-Roma 1:14)

Si Pablo, kauban ang matag magtotoo, adunay usa ka obligasyon ngadto sa heathen, sa paghingalan, aron mosangyaw sa Ebanghelyo ngadto kanila.

Busa, sa akong kabahin, ako matinguhaon aron mosangyaw sa ebanghelyo diha kaninyo nga kinsa anaa usab diha sa Roma. Kay dili nako ikaulaw ang ebanghelyo, kay kini mao ang gahum sa Dios para sa kaluwasan sa matag-usa kinsa nagtoo, ngadto sa Hudiyo nauna ug usab ngadto sa Griyego [Hentil]. (Mga Taga-Roma 1:15-16)

Ang tubag sa hetenismo mao ang Ebanghelyo ni Jesu-Kristo. Ang matag magtotoo kinahanglan nga andam aron mohimo sa usa ka presentasyon sa Maayong Balita. Ang gisangon nagpakita sa matarong ug madaugon. Unsa pay mas nagpagana

ug nagpatagbaw kay sa mopakaylap sa Ebanghelyo ngadto sa diluwas? Apan aron mohagit sa pagdumala ni Satanas nga armado lamang sa emosyon ug kadasig mohantong diha sa dinaliang kapildihan. Nag-atubang sa mga dimagtotoo kinsa mosupak ngadto sa mensahe uban ang kamasupakon, pagtamay, o pagpanglutos nagkinahanglan sa mas labaw pa sa tawhanong dedikasyon. Ikaw kinahanglang maghuput sa usa ka kalag nga natukod diha sa doktrina sa Bibliya. Kon sa higayon ang Ginoo mag-abli sa pultahan aron mosaksi, ikaw kinahanglan nga gilig-on uban sa waysayup ug tataw nga impormasyon gikan sa usa ka linukup nga kahibalo sa mga doktrina sa kaluwasan. Busa, kini mao ang responsibilidad sa pastor-magtutudlo aron motudlo sa doktrina sa Bibliya aron nga ikaw makalabang sa satanasnong mga pag-ataki.

Matag-usa kanato kinsa misalig diha ni Kristo adunay usa ka dakong responsibilidad—kita nagrepresentar sa atong Ginoo dinhi sa daotang kalibutan. Si Satanas maoy ingon nga katuyoan aron sa paghanap sa Ebanghelyo samtang ang Dios mao ang nagpadayag niini (2 Mga Taga-Corinto 4:3-4; 1 Pedro 5:8). Si Satanas nasayod nga ang Ebanghelyo mobuak ngadto sa kangitngit sa waypagtoo (2 Mga Taga-Corinto 4:5-7). Busa, kini maoy mas labaw pa kay sa sa atong hustong obligasyon, kini maoy atong pribilihiyo aron mosulti sa uban sa Manluluwas. Adunay usa ka maayog tuyong kinahanglanon para sa waysayup, agresibong ebanghelismo, sa pareha niini nga nasud ug sa tibuuk kalibutan. Bugtong ang Ebanghelyo lamang sa atong Ginoo ug Manluluwas nga si Jesu-Kristo maoy mapakaylap ug ang doktrina sa Bibliya ang mapahayag nga ang pagtaub sa hetenismo niini nga nasud, o sa bisan asang dapit, mapahunong.

Timan-anan sa Balaang Kasulatan

KARAANG KASULATAN

GENESIS	2 CRONICAS
1:26.....10	16:9.....7
1:27.....10	
2:7.....12	JOB
2:17.....13	
3:6.....14	2:1-34
3:14-1916	
3:15.....17,31	MGA SALMO
EXODO	8:3-53
	33:5.....5
11:9.....30	33:11.....7
	34:15.....7
NUMEROS	83:18.....6
	90:2.....7
23:19.....8	102:27.....7
2 SAMUEL	ISAIAS
12:15.....22	14:13.....2
12:23.....22	42:5.....13
	43:7.....13
2 MGA HARI	46:9.....20
	64:6.....20
7:6.....32	

JEREMIAH

ZECHARIAH

29:13.....	28	3:1-2	3
------------	----	-------------	---

MGA PAGBANGUTAN

MALACHI

3:22-23	8	3:6.....	7
---------------	---	----------	---

EZEKIEL

28:12-15	2
----------------	---

BAG-ONG KASULATAN

MATEO	7:17.....	28
	8:44.....	41
25:41.....	3,18	10:28.....7
		12:31.....15
MARCOS	14:30.....	15
	16:7-11.....	26
8:38.....	3	
		MGA BUHAT
LUCAS	1:8.....	31
	1:24.....	7
1:37.....	7	2:9-11.....32
15:7.....	4	2:14.....33
15:10.....	4	6:5.....33
		8:5.....33
JUAN	8:27.....	33
	8:39.....	33
1:1.....	4	15:39.....32
1:3.....	13	16:31.....8
1:14.....	4	17.....28
1:51.....	3	17:6.....32
3:3-7.....	26	17:22.....29
3:16.....	9	17:23.....29
3:36.....	7,8	

17:23-24	29
17:26-27	29
17:34.....	29

MGA TAGA-ROMA

1:14.....	44
1:15-16	44
1:18.....	38
1:18-32	38
1:19.....	38
1:19-20	21
1:20.....	4,25,39
1:21.....	39
1:22-23	40
1:24-25	40
1:26-27	41
1:26-32	43
2:11	5,6
3:23.....	6,20
3:25.....	18
5:6.....	9
5:8.....	8
5:8-9	18
5:11-15.....	20
5:12.....	15
6:23.....	6,15,20
7:8-20	14
8:2.....	20
8:3-4	14

1 MGA TAGA-CORINTO

4:9.....	4
----------	---

15:3-4	21
15:22.....	20

2 MGA TAGA-CORINTO

2:14.....	26
4:3-4	45
4:5-7	45
5:14.....	19
5:15.....	19
5:18-19	20
5:19.....	19
11:14-15.....	42

MGA TAGA-EFESO

1:7.....	20
2:1.....	20
2:4-5	5
2:8.....	26
2:8-9	9
2:12-13	18
4:22.....	14

MGA TAGA-COLOSAS

1:6.....	32
1:16.....	13
1:16-17	24

2 MGA TAGA-TESALONICA

1:7.....	3
----------	---

1 TIMOTEO

2:4.....	6
2:6.....	20
2:13-14	16
3:16.....	32
4:10.....	21
5:21.....	3

1 PEDRO

1:19.....	18
5:8.....	45

2 PEDRO

3:9.....	6
----------	---

2 TIMOTEO

3:16-17	4
---------------	---

1 JUAN

2:2.....	20
3:23.....	28
4:16.....	4
5:11-12.....	26

TITUS

1:2.....	8
3:5.....	26

JUDE

6.....	3
--------	---

MGA HEBREOHANON

2:7.....	3
6:17-19	8
6:18.....	8
9:5.....	18
9:11-12.....	18
13:8.....	7

PINADAYAG

1:5.....	18
7.....	33
12:4.....	3
12:7-9	3
14.....	33
20.....	3
20:12-15	39

SANTIAGO

1:17.....	7
-----------	---

**SUKARANAN NGA MGA LIBRO NI R. B. THIEME, JR.
GIREKOMENDAR NGA HAN-AY**

The Plan of God
The Trinity
Slave Market of Sin
The Barrier
Rebound & Keep Moving
Isolation of Sin
The Faith-Rest Life
God the Holy Spirit vs. The Sin Nature
Mental Attitude Dynamics
Heathenism
Divine Guidance
Prayer
Witnessing
The Prodigal Son

DOKTRINAL NGA MGA PAGTOON SA BIBLIYA

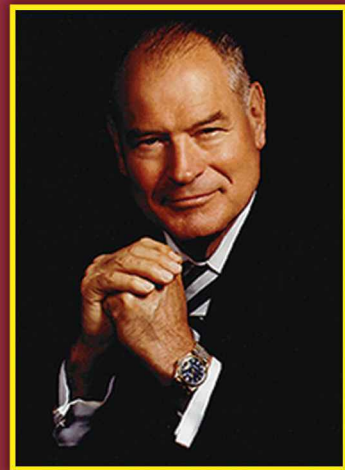
Doktrina sa Bibliya, ang unud sa pagtudlo nga gikuha gikan sa literal nga interpretasyon sa mga Kasulatan, maoy sukdanan sa espirituhanong kamatuuran. Ang pagtoon sa Bibliya naghatag og espirituhanong pampabaskog sa Kristohanon (Mateo 4:4).

Ang pagkamahinungdanon sa doktrina sa Bibliya pagahatagan gayud og importansiya (Mga Salmo 138:2). Ang Dios nagsugo sa Kristohanon aron sa pag-usab espirituhanon (Mga Taga-Roma 12:2). Kini nga pagkausab nanginahanglan og kada adlaw nga pagbag-o sa hunahuna pinaagi sa pagkat-on ug paggamit sa Pulong sa Dios (2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 4:23).

Sa daghan nang katuigan ang doktrinal nga mga klase sa Bibliya nga gitudlo ni R.B. Thieme, Jr., nakahatag sa adlaw-adlaw nga espirituhanong pagkaon para sa iyang kongregasyon. Mga mantalaan, DVDs, ug MP3 CDs anaa nga walay bayad o obligasyon. Usa ka Catalogo sa Doktrinal nga mga Pagtoon sa Bibliya ipanghatag base sa inyong hangyo.

R.B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
P.O. BOX 460829
HOUSTON, TEXAS 77056-8829
www.rbthieme.org
713-621-3740

Si ROBERT B. THIEME, JR., (1918-2009), nagpabiling makahuluganong tingog sa Kristiyanismo sa tibuuk kalibutan. Ang iyang makugihon, mapatin-awong pagtudlo gibase sa orihinal nga mga lengguwahe sa Kasulatan inubanan sa paglandag sa makasaysayong konteksto sa panahon nga gisulat ang Bibliya. Ang iyang modernong sistema sa bokabularyo, mga ilustrasyon, ug mga kategoriya Biblikal sa tin-aw nagpahayag sa dimasayup nga mga kamatuuran sa Pulong sa Dios. Si Thieme nakarekord og labaw sa napulog-usa ka libo ka mga oras nga mga pagtudlo ug nakamantala og labaw sa usa ka gatos ka mga libro nga naglukup og dako sa bersikulo-matag-bersikulo sa Bibliya.



Hulagway ni Robert Becker

Si Thieme nakatapos didto sa University of Arizona (Phi Beta Kappa) ug Dallas Theological Seminary (summa cum laude). Ang iyang pagtungha sa seminaryo nahunong tungud sa pagpangalagad militar sa Ikaduhang Gubat sa Kalibutan diin misaka siya sa ranggo nga tenyente koronel sa Kwerpo sa Kasundalohan sa Kahanginan sa Estados Unidos. Human natapos sa iyang padayon nga pagtungha niadtong 1950, siya nahimong pastor-magtutudlo sa Simbahan sa Berachah sa Houston, Texas. Ang iyang malukpanong pagbansay sa Griyego, Hebreo, teyolohiya, kasaysayan, ug textual criticism naghatag og pundasyon sa iyang masuknaong propesyonal nga kinabuhi sa pagtoon ug pagtudlo sa Pulong sa Dios. Si Thieme miluwat sa pagkapastor-magtutudlo sa Simbahan sa Berachah human sa singkwentay tres ka mga tuig nga matinud-anong pagpangalagad.

HETENISMO

kaluwasan? Unsaon naman ang kinaunahang mga katawhan kinsa nagpuyo sa mas layo pa sa kinahilitang sibilisasyon ug nagsulti diha sa dimasabut nga mga pinulongan? Unsaon naman kadtong sa bisan asang sibilisasyon o kultura kinsa wala gayud makabaton sa kahigayonan nga makadungog sa Ebanghelyo?

Ang Dios dili gayud malipat sa positibong kabubut-on ni bisan-kinsa. Siya naghatag sa daghang ebidensiya nga diin ang matag usa ka tawo mahimong makahibalo sa Iyang pagkaanaa. Iyang malabngan ang matag ali aron mapaambit ang Ebanghelyo niadtong kinsa nangita Kaniya. Walay usa nga matago gikan sa Iyang grasya. Ang Iyang divine nga kinaiya naggarantiya sa paghatag sa Ebanghelyo nga impormasyon “bisan pa ngadto sa kinahilitang bahin niining kalibutana.”

nagtubag sa mga pangutana, “Unsaon naman kadtong kinsa wala gayud makadungog sa maayong balita sa